

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	2
2. Tietojenantovelvollisuus (linjausluonnos 1.4).....	3
3. Perinnän pitkittäminen (linjausluonnos 2.2).....	7
4. Saatavien siirtoketjun esittäminen (linjausluonnos 2.6 ja 2.10).....	8
5. Reklamaatioihin liittyvät asiat ja keskeytyspyyntö (linjausluonnos 2.7 ja 2.8).....	10
6. Alaikäisten perintä (linjausluonnos 2.9).....	15
7. Maksu- ja reagointiajat (linjausluonnos 2.10).....	18
8. Sähköisten kanavien käyttö ja sille asetetut vaatimukset (linjausluonnos 2.10).....	22
9. Perinnän yhteydenottotavat (linjausluonnos 2.4 ja 2.11).....	24
10. Julkisoikeudellisten saatavien perintä ja julkisia toimijoita koskevat asiat (linjausluonnos 3.2 ja 4).....	25
11. Velallisen maksusuoritukset (linjausluonnos 3.3).....	26
12. Saatavien yhdistäminen (linjausluonnos 5.1).....	28
13. Aluehallintoviraston rooli hyvässä perintätavassa.....	29
14. Kuluttajasaatavien perintäkulujen kohtuullisuus (linjausluonnos kohta 5).....	31
15. Lopuksi.....	32

1. Johdanto

- 1.1. Suomen Perimistöimistöjen Liitto r.y. (jäljempänä ”SPL”) kiittää mahdollisuudesta päästä lausumaan ja kommentoida kuluttaja-asiamiehen päivitetävästä hyvästä perintätavasta kuluttajaperinnässä (jäljempänä myös ”linjausluonnos”). SPL näkee hyvää perintätapaa koskevan linjauksen tärkeänä työkaluna perintää tekeville velkojille ja perintäyhtiöille. SPL:n esittämät näkemykset perustuvat voimassaolevaan oikeuteen ja sen sisältämiin vakiintuneisiin oikeusperiaatteisiin, kuten sopimusten sitovuuden periaatteeseen. Perinnän lähtökohtana on velallisen sopimusrikkomus, jonka velkojalle aiheuttamiin haitallisiin vaikutuksiin pyritään perinnän kautta vaikuttamaan kustannustehokkaasti ja etenkin siinä tarkoituksessa, että velkoja saisi saatavalleen suorituksen mahdollisimman pikaisesti.
- 1.2. SPL on ollut useita kertoja yhteydessä kuluttajaviranomaiseen ja toivonut mahdollisuutta osallistua hyvän perintätavan päivytykseen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta perintäalan näkemys ja käytännöt tulevat mahdollisimman hyvin huomioitua linjauksen päivytyksen yhteydessä. SPL on tavannut kuluttajaviranomaisen elokuussa 2019, ja tämän vuoropuhelun perusteella SPL:n esiin nostamat asiat ovat jääneet huomioimatta linjausluonnosta tehtäessä. SPL ei ole valitettavasti päässyt osallistumaan konkreettisesti linjausluonnoksen valmisteluun ennen lausuntopalveluun tullut lausuntopyyntöä.
- 1.3. SPL katsoo, että linjausluonnoksessa on tehty paikoin muutoksia, jotka eivät perustu voimassa olevaan lainsäädäntöön, ja joista ei siten voida päättää linjauksessa. Osa linjauksessa esitetyistä kannoista edellyttää SPL:n näkemyksen mukaan saatavien perinnästä annetun lain muutosta, koska lain tasoa ylittävistä vaatimuksista pitää säätää lailla. Kuluttaja-asiamies on myös todennut tämän verkkosivuillaan kohdassa ”Kuluttaja-asiamiehen linjaukset”¹. Linjausluonnos sisältää myös ristiriitaisuuksia voimassa olevien ohjeistusten ja saatavien perinnässä pitkään käytössä olleiden käytäntöjen kanssa, eivätkä muutokset ole velkojen, perintätoimistojen tai velallisten etujen mukaisia.
- 1.4. Koska kyseisiä kohtia on linjausluonnoksessa lukuisia, on linjausluonnokseen tehtävä olennaisia muutoksia ja jätettävä myös tiettyjä uusia esitetyjä kohtia kokonaan pois. SPL:n lausuma on tämän vuoksi huomattavan pitkä.
- 1.5. Linjausluonnoksessa on viitattu aikaisempaa laajemmin lain esitöihin. Linjausluonnoksesta tulisi ilmetä selvästi mistä viittaus milloinkin löytyy yksilöimällä hallituksen esityksen tai lakivaliokunnan mietinnön sivunumero. Linjausluonnoksessa on lisäksi viitattu hallituksen esityksiin referoiden siten, että koko kohtaa ei ole lainattu, jolloin viittauksen sisältö on muuttunut lainesitöissä tarkoitettusta tai alkuperäinen tarkoitus jäänyt epäselväksi. Linjausluonnoksen selkiyttämiseksi viittaukset tulisikin tarkistaa ja korjata.
- 1.6. Linjauksessa ei saisi olla epätarkkuuksia, jotka voivat antaa harhaanjohtavan kuvan. Esimerkiksi linjausluonnoksessa sanotaan, että hyvän perintätavan sisällöstä kuluttajaperinnässä päättää viime kädessä markkinaoikeus. Kuitenkin hyvä perintätapa on

¹ <https://www.kkv.fi/kuluttaja-asiat/tietoa-ja-ohjeita-yrityksille/kuluttaja-asiamiehen-linjaukset/>

säädetty perintälain 4 §:ssä ja lain sisällöstä päättää eduskunta. Markkinaoikeus voi erityistuomioistuimena määrätä perintälain 14 §:n mukaisen kiellon. Samoin linjausluonnoksessa sanotaan, että velan yleinen vanhentumisaika on kolme vuotta siitä, kun velka erääntyy tai kun velkoja esittää velalliselle maksuvaatimuksen. Vanhentumislaisissa on kuitenkin säädetty velan vanhentumisen katkaisutoimista, joita on huomattavasti enemmän kuin nämä kaksi katkaisutoimea.

- 1.7. SPL myös kummeksuu linjausluonnoksessa olevaa mainintaa (kohta 1.1), jonka mukaan: "Kuluttajavelallisten kollektiivinen suojeleminen perinnässä on erityisen tarpeellista, koska velkoja valitsee perintätoimiston, mutta velallinen maksaa perinnästä aiheutuvat kulut." Perintälain 10 §:n mukaisesti velallisen tulee korvata velkojalle perinnästä aiheutuneet kulut, jotka ovat aiheutuneet sen omasta työstä tai jotka velkoja on velvollinen korvaamaan toimeksisaajalle. Perinnästä aiheutuvat kulut ovat velkojan kuluja riippumatta siitä, käyttääkö velkoja perinnässään perintäyhtiötä vai ei. Mitä kuluttajien kollektiivisella suojelemisella erityisesti perintäyhtiöiden vuoksi tässä tarkoitetaan? Julkisuudessa esiin tulleet epäselvyydet perinnässä ovat usein liittyneet muiden kuin perintäyhtiöiden harjoittamaan perintään, eikä tällainen perintä ole yhtä valvottua kuin AVI:n perintätoiminnan harjoittajien rekisterissä olevilla perintäyhtiöillä.
- 1.8. Erityisen ongelmallisina SPL näkee tämän lausunnon luvussa 2 käsitellyn tietojenantovelvollisuuden laajentamisen, luvussa 7 käsitellyn maksu- ja reagointiajan sekä luvussa 8 käsitellyn sähköisten kanavien käyttöä koskevan muutoksen. Kyseisten kohtien osalta ongelmallisuutta korostaa se, että linjausluonnoksessa olevat esitykset ovat olennaisesti ristiriidassa voimassa olevan lainsäädännön ja käytännön kanssa. Tämän lisäksi SPL katsoo, että linjausluonnoksesta on perusteetta poistettu sellaisia kohtia, jotka ovat sisältyneet aikaisempaan kuluttaja-asiamiehen linjaukseen hyvästä perintätavasta (2/2014).
- 1.9. Huomioimalla linjausluonnoksessa myös velallisten toimintaa ja velvollisuuksia, voisi hyvä perintätapa edesauttaa toimivaa perintää ja ohjata niin velkojia kuin myös velallisia toimimaan tavalla, joka sujuvoittaa erääntyneiden saatavien perintää. Näin linjauksessa tulisi tasapuolisesti huomioiduksi kunkin aiheen ja alan erityiset piirteet ja ongelmat.
- 1.10. Linjauksesta tulisi kuluttaja-asiamiehen valvonnan lähtökohdista kerrottaessa tuoda myös esiin, että linjaus ei ole oikeudellisesti sitova.

2. Tietojenantovelvollisuus (linjausluonnos 1.4)

- 2.1. SPL toteaa, että laissa on jo kattava sääntely velallisen tiedoksisaantioikeuden turvaamiseksi. Perintäalalla toimivien yritysten tai velkojien tietojenantovelvollisuutta velallisten suuntaan ei voida laajentaa linjauksella siitä, mitä on säädetty perintälain 4 a §:ssä. Linjausluonnoksen maininta, kohta 1.4: "*velalliseen nähden velkojaa edustaa nimenomaan perintätoimisto, ja perintätoimistolla on käytännössä usein parhaat tiedot velallisen velkatilanteesta. Velallisella on näin ollen perustellusti oikeus tietojen saamiseen velkojan ohella myös toimeksiannon vastaanottaneelta perintätoimistolta,*" on onnistunut maininta. Ideaalitalanteessa kannanottoon täsmennettäisiin vielä, että "toimeksiannon

kohteena olevan saatavan osalta perintätoimisto on velallista kohtaan ensisijainen tietojen antaja, jolla voi olla velkojaa ajantasaisempi tieto perinnän vaiheesta. Esimerkiksi avoimien perintäkulusaatavien osalta perintätoimisto tietää parhaiten avoimen velkamäärän, sillä perintätoimisto saattaa laskuttaa velkojalta sille perinnästä aiheutuneet kulut vasta jälkikäteen”.

- 2.2. Perintälain 4 a §:ssä säädetään siitä, mitä tietoja velallisella on pyynnöstä oikeus saada velkojalta. Laissa mainitut tiedot on oikeus saada maksutta kerran vuodessa. Linjausluonnoksen 1.4. kohdan mukaan velallisella olisi pyynnöstä oikeus kaikki saada kyseisessä kohdassa luetellut tiedot maksutta. Linjauksessa tulee kuitenkin yksilöidä, että maksuton tieto koskee vain velkojen kokonaismäärää. Perintälain esitöissä (HE 21/2004 s. 8) on nimittäin todettu, että ”velallisella olisi oikeus saada ajantasainen tieto velkojensa kokonaismäärästä aina maksutta. Pykälässä tarkoitettun velkaerittelyn tai korko - ja kuluselvityksen velallinen saisi maksutta vain kerran vuodessa. Tätä useammin pyydetystä erittelystä tai selvityksestä velkoja saisi vaatia velalliselta korvauksen.”
- 2.3. Kyseisen hallituksen esityksen perusteella velallisella ei ole oikeutta saada maksutta tietoja velkojensa mahdollisesta vanhentumisesta ja vanhentumisen katkaisemisesta. Linjauksessa tulee selvyden vuoksi mainita maksullisuudesta. Lisäksi maksu tulee voida myös veloittaa ennakkollisesti ennen selvityksen tekemistä.
- 2.4. Linjausluonnoksen 1.4. kohdassa myös todetaan, että velalliselle on annettava tieto siitä, milloin ja mihin osoitteeseen velan vanhentumisen katkaisseet kirjeet on lähetetty. Perintälain esitöissä ei lähdetä siitä, että velkojan tulisi antaa vapaaehtoisessa perinnässä näin yksityiskohtaista tietoa eikä tällaista ole myöskään lakiin kirjattu. Linjausluonnoksesta ei myöskään ilmene, että tieto vanhentumisen katkaisusta tulee kertoa vain velallisen nimenomaisesta pyynnöstä. Mitä tarkempaa selvitystä velallinen vanhentumisen katkaisusta haluaa, sitä enemmän työtä ja kustannuksia selvitys aiheuttaa. Jos tieto on helposti toimitettavissa ja sitä pyydetään tarpeeseen, sitä todennäköisemmin selvitys käytännössä voidaan antaa myös maksutta, mutta velvollisuutta tähän ei ole. Velallisen tulee myös selvästi yksilöidä, minkä saatavan osalta hän pyytää selvitystä.
- 2.5. Linjausluonnoksessa on tuotu esiin, että saatavan siirto voi heikentää velallisen mahdollisuuksia varmistua vaatimuksen oikeellisuudesta ja muista perintään liittyvistä, velkasuhteen osapuolten asemaan vaikuttavista seikoista. Linjausluonnoksen mukaan velallisen oikeusturva edellyttää, että velkoja antaa velallisen pyytäessä selvityksen siitä, mille velkojalle velalliselta perittävät kustannukset ovat alun perin aiheutuneet, ja mikä on milloinkin katkaissut vanhentumisen.
- 2.6. SPL:n tiedossa ei ole, mihin edellä mainittu käsitys perustuu, eikä se pidä paikkaansa. Saatavan siirto ei miltään osin muuta velallisen oikeuksia eikä heikennä hänen asemaansa. Vanhentumisväitteet tulee käsitellä täysin samoin riippumatta velkojanvaihdoksista. Kyseinen kohta tulee poistaa linjausluonnoksesta, koska se voi aiheuttaa virheellisiä käsityksiä siitä, että velallisen oikeusturva jotenkin muuttuisi saatavan siirron yhteydessä. Vakiintunut lähtökohta on, ettei velkojan vaihdos edellytä velallisen suostumusta. Sääntelyä

ei tule kehittää suuntaan, joka tavalla taikka toisella heikentää saatavien täysin oikeutettua vaihdantaa.

- 2.7. Linjausluonnos antaa harhaanjohtavan kuvan siitä, että velkojalla olisi vapaaehtoisessa perinnässä perittävän saatavan oikeellisuuden osalta näyttövelvollisuus perintälain 4 a §:n mukaisen tiedonantovelvoitteen sijasta. Esimerkiksi vanhentumisväite on kiistämisperuste, ja vanhentumisen katkaisuun liittyvä varsinainen näyttö on riitautukseen liittyvää todistelua. Mikäli velkoja ei halua velallisen esittämän vanhentumisväitteen vuoksi jatkaa vapaaehtoista perintää esittämällä todisteita vanhentumisen katkaisusta, vapaaehtoinen perintä päätetään. Velkojalla ei aina ole intressiä todistella saatavansa oikeellisuutta ottaen huomioon, että selvityksistä aiheutuva työmäärä voi olla suurempi kuin siitä saatava hyöty (esim. saatavan vähäisyys, velallisen maksukyvyttömyys tai näytön perustuminen suulliseen todisteluun). Sinänsä riitautusten ja epäselvyyksien selvittäminen on perintätoimistoissa arkipäivää, ja asioissa pyritään sovinnollisiin ratkaisuihin. SPL:n näkemyksen mukaan nämä neuvottelut on kuitenkin syytä pitää erillään juridisesta näyttövaatimuksesta.
- 2.8. Mahdolliset vanhentumisen katkaisuun liittyvät riidat käsitellään tuomioistuimessa, jossa velkojalla on mm. vanhentumisten katkaisujen osalta todistustaakka. Tällöinkin velkoja voi itse harkita, mitä näyttöä hän kanteensa tueksi katsoo aiheelliseksi esittä.
- 2.9. Ennen riitaisen oikeudenkäynnin aloittamista, asiamiehen tulee ilmoittaa vastapuolelle asiakkaan vaatimuksista ja varata vastapuolelle kohtuullinen harkinta-aika sekä varata velalliselle tilaisuus asian sovinnolliseen selvittämiseen. Tässä vaiheessa, velallisen omasta aloitteesta, näyttökysymyksiäkin pystytään arvioimaan paremmin. Usein tässä vaiheessa velallisella voi olla jo oikeudenkäyntiavustaja, joka pystyy selvittämään, mistä velallisen väitteissä on kyse, ja mikä on varsinainen riidan kohde.
- 2.10. On yleensä velkojan etu esittää tarvittavaa näyttöä jo vapaaehtoisen perinnän aikana, mikäli velallinen haluaa selvittää saatavan oikeellisuutta ja sopia maksamisesta. Valitettavasti velallisten tietopyyntöjen takana on ajoittain myös yritys hankaloittaa perintää ja välttyä maksamiselta. Kyse voi olla jopa shikaaninomaista yrityksistä lisätä perintäyhtiön ja velkojan työtaakkaa. Tällöin näyttöä vaaditaan ilman todellista tarvetta saada velkasuhdetta koskevia lisätietoja tai ilman aikomustakaan maksaa velkaa.
- 2.11. Linjausluonnoksen 1.4. kohdan mukaan, jos velka perustuu asiakirjaan, kuten velkakirjaan, velallisella on oikeus saada asiakirjasta tietoa, ja tarvittaessa velalliselle on annettava myös siitä jäljennös. SPL katsoo, että velallisen tulee pystyä yksilöimään pyytämänsä asiakirja, vastaavasti kuin editiovaatimusta esitettäessä, ja tästä pitäisi myös saada maininta linjaukseen.
- 2.12. Velallisilla on vääriä käsityksiä siitä, että velka perustuisi aina asiakirjoihin, ja perintätoimistojen tulisi kaikista toimeksiannoista toimittaa velalliselle asiakirja. Samoin velalliset voivat käsittää, että saatava olisi aiheeton, jos siihen liittyviä dokumentteja ei ole tallella. AVI onkin aiemmin ”Usein kysytyjä kysymyksiä” osioissaan selvittänyt tilannetta seuraavasti:

”Perintäyhtiö tai velkoja on kertonut, ettei saatavan perustetta koskevia asiakirjoja ole saatavilla. Mitä voin tehdä?”

Sinulla on oikeus saada saatavan perustetta koskevat tiedot ja asiakirjat niin velkojalta kuin perintäyhtiöltäkin. Joskus saatavista ei ole enää tallessa alkuperäisiä dokumentteja, kuten tilaussopimuksia. Tällöin velkojalla ja perintäyhtiöllä on velvollisuus kertoa, ettei niitä ole enää saatavilla. Perintäyhtiön tai velkojan on annettava sinulle muu selvitys siitä, mihin saatava perustuu. Saatavaa ei tee aiheettomaksi se, ettei alkuperäisiä saatavan perustetta koskevia dokumentteja ole tallella.” (lainaus AVI:n verkkosivuilta)

- 2.13. Kyseinen lisäys olisi syytä saada myös linjaukseen.
- 2.14. Linjausluonnoksen mukaan, kohta 1.4, *”velan perustetta koskevaa tiedonantovelvollisuutta ei voi täyttää lähettämällä velalliselle kopiota tai jäljennöstä laskusta.”* Vaikka maksuvelvollisuus ei perustukaan velalliselle lähetettyyn laskuun, voi saatavan peruste käydä ilmi laskulta hyvinkin selvästi. Esimerkiksi sähkölaskut sisältävät jo lakisääteisesti hyvin tarkat tiedot, mitä sopimusta ja kulutusta lasku koskee (SähkömarkkinaL 57 ja 69§). Mikäli kuluttaja on tiedustellut *yleisluonteisesti*, mikä saatava maksuvelvollisuuden perusteena on tai mihin lasku liittyy, voidaan tiedonantovelvollisuus täyttää tällöin riittävästi jo laskukopio lähettämällä. Tämä tulee nostaa esimerkiksi linjaukseen.
- 2.15. Linjauksessa tulisi myös tarkemmin kertoa, ettei velkojan tai toimeksisaajan tarvitse toimittaa velalliselle jäljennöksiä siirtokirjoista, velkojan ja toimeksisaajan välisistä toimeksiantosopimuksista, tilityksistä velkojan ja toimeksisaajan välillä eikä ulosoton tai tuomioistuimen dokumenteista. Lisäys olisi tarpeen, jotta välttyttäisiin aiheettomilta kyselyiltä ja salassapitovelvoitteiden rikkomiselta.
- 2.16. Linjausluonnoksen mukaan tiedonantovelvollisuus koskisi myös tilanteita, joissa saatavasta on jo tuomio ja perintäyhtiö toimii ulosotossa velkojan asiamiehenä. Hyvää perintätapaa koskevan linjauksen kohdassa 1.2 todetaan, että perintälakia ei sovelleta saatavan velkomiseen tuomioistuimessa eikä ulosottomenettelyyn, eli perintälakia ei sovelleta oikeudelliseen perintään. Perintälakiin perustuvan tiedonantovelvollisuuden osalta Etelä-Suomen aluehallintovirasto (ESAVI) on erikseen perintäluvan haltijoille antamassaan tiedotteessa 17.12.2018 linjannut, että siltä osin kuin saatava, perintäkulut ja korkojen määräytymisperuste on vahvistettu tuomioistuimessa, perintätoimistolla ei ole velvollisuutta antaa näistä yksityiskohtaisempaa selvitystä velalliselle. Tällaisten tiedustelujen osalta perintätoimiston tulee kuitenkin vastata velalliselle ja tarvittaessa ohjata tämä tarkistamaan perintäkulujen muodostuminen ja korkojen määräytymisperusteet tuomiota koskevista asiakirjoista. Näissä tilanteissa velallisen maksuvelvollisuuden perusteena on nimenomaan käräjäoikeuden täytäntöönpanokelpoinen ratkaisu.
- 2.17. Lainvoimaisen tuomion osalta kyse olisi tuomionpurusta, joka on ylimääräinen muutoksenhakukeino. Tuomionpurkuun vaaditaan erityiset perusteet.

- 2.18. SPL katsoo, ettei lain tiedonantovelvollisuutta voi laajentaa vastoin ohjeistuksen perusajatusta koskemaan oikeudellista perintää. Perintälain 1 §:ssä on yksiselitteisesti todettu lain soveltamisalan osalta, että perinnällä tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada velallinen vapaaehtoisesti suorittamaan erääntynyt velkojan saatava. On myös huomattava, että jos velallinen pyytää jäljennöstä asiakirjasta tilanteessa, jossa saatavasta on jo yksipuolinen tuomio tai tuomio, ei asiakirja ole enää tarpeen. Yksipuolinen tuomio tai tuomio on saamistodiste. Lakivaliokunnan mietinnön mukaisesti asiakirjapyyntö edellyttää, että velalliselle on siihen tarve (LaVM 14/2004) eikä näin voi enää olla tilanteissa, joissa tuomio on annettu.
- 2.19. Ulosottovaiheessa asiaa hoitaa ulosottoviranomainen, johon velallisen tulee olla yhteydessä. Perintälakia ei sovelleta perintälain 1 §:n mukaisesti ulosottoviranomaisen toimintaan. Jos perintälain tiedonantovelvollisuus laajennetaan koskemaan myös ulosottovaihetta ja perintäyhtiö tekee selvityksen ja antaa saatavan määrän, saattaa velallinen maksaa saatavan perintäyhtiölle. Ulosottovaiheessa oleva saatava olisi maksettava ulosottoon, jotta velallinen maksaisi saatavan oikean määräisenä. Ulosottovelan maksaminen ohi ulosoton myös kasvattaa velallisen ulosottomaksuja taulukkomaksun verran. Velallinen ei nimittäin vapaudu maksamasta ulosoton taulukkomaksuja sillä, että tämä maksaa saatavan suoraan perintäyhtiölle tai velkojalle. Lisäksi ulosottomenettelyn aikana perintäyhtiöllä ei ole täysin ajantasaista tietoa avoimna olevan saatavan määrästä, koska tieto ei välttämättä ole vielä siirtynyt ulosotosta perintäyhtiölle, ja velkaan voi olla tullut ulosoton maksuja, kuten taulukkomaksuja. Laaja tiedonantovelvollisuus ulosottovaiheessa merkitsisi myös sitä, että tuomioistuimen antama ratkaisu ja ulosottoviranomaisen toiminta kyseenalaistetaan.

3. Perinnän pitkittäminen (linjausluonnos 2.2)

- 3.1. Linjausluonnoksen perusteella hyvän perintätavan vastaista olisi aloittaa perintä vasta pitkän ajan kuluttua eräpäivästä, ilman perusteltua syytä. SPL toteaa ensinnäkin, että perinnän pitkittäminen ei ole perintäyhtiöiden osalta järkevää. SPL:n jäsenyhtiöt pyrkivät toiminnassaan siihen, että perintää ei tarpeettomasti viivytetä. Perinnän pitkittäminen on myös vastoin velkojan intressiä.
- 3.2. Saatavien vanhentumisesta säädetään erikseen lailla. SPL:n näkemyksen mukaan niin toimeksiantajien kuin perintäyhtiöiden tulee voida periä saatavia myös tilanteessa, jossa eräpäivästä on kulunut pitkä aika, mutta saatava ei ole vanhentunut. Velkojalla on lisäksi oltava aina oikeus saattaa perittäväksi saatava, joka ei ole vanhentunut vanhentumislain perusteella. Vanhentumislaisissa reagointiaika on jo otettu huomioon. Lain esitöiden mukaan (HE 187/2002, s. 18):

"Ehdotettu kolme vuotta on velkojankin kannalta riittävän pitkä reagointiaika. Se mahdollistaa velan perusteiden ja konkreettisen määrän selvittämisen samoin kuin harkinnan siitä, mihin toimenpiteisiin velkojan kannattaa ryhtyä. Tänä aikana osapuolet voivat käydä vapaamuotoisia neuvotteluja niin mahdollisista erimielisyyksistä kuin

maksujärjestelyistäkin. Ehdotettua selvästi lyhyemmän vanhentumisajan vaarana olisi, että velka vanhentuu, jos velkoja jää odottamaan velallisen toimia tai ei esitä vaatimuksiaan todistettavalla tavalla. Se voisi toimia tosiasiaassa myös velallisten haitaksi, jos velkojat vanhentumisen uhan vuoksi ryhtyisivät nopeasti perimään velkaa viranomaisteitse."

- 3.3. Saatava on perintäkelpoinen, jos velkoja katkaisee saatavan vanhentumisen velan vanhentumisesta annetun lain mukaisesti. Usein velallisen vanhentumisväitteet ovat perustuneet siihen, etteivät he ole ymmärtäneet, että yleinen vanhentumisaika voidaan katkaista vanhentumislain mukaisilla katkaisutoimenpiteillä. Linjausluonnoksessa on tuotu esiin, että jos toimeksisaajan perittäväksi annetaan niin vanha saatava, että se sovellettavan vanhentumissäännöksen perusteella olisi vanhentunut, ennen perintätoimiin ryhtymistä toimeksisaajan on varmistuttava siitä, että vanhentuminen on katkaistu.
- 3.4. Vanhentunutta tai muusta syystä lakannutta saatavaa ei perintälain 4 §:n mukaisesti saa periä. Jos velkoja rikkoo tätä säännöstä, sille voidaan määrätä perintälain mukaisia pakkokeinoja, ja velkoja voi joutua korvausvastuuseen. SPL:n tiedossa ei ole, että velallisilta perittäisiin vanhentuneita saatavia. Saatavan periminen vanhentumisajan puitteissa ei voi kuitenkaan olla hyvän perintätavan vastaista.
- 3.5. Yleisimmin velallinen on saanut tavaran tai palveluksen laskulla tai luotolla, ja häntä on laskutettu, tai hän on muuten saanut tiedon saatavan maksamiseen ennen perinnän aloittamista. Velallisen maksuvelvollisuus on alkanut viimeistään silloin, kun lasku on erääntynyt, ja/tai velkojalla on oikeus saada viivästyskorkoa korkolain mukaisesti. Laskutus tai muu perintää edeltävä maksutietojen antaminen kuluttajalle turvaa kuluttajan oikeusaseman riittävästi. Kuluttaja voi maksaa saatavan näillä tiedoilla oikea-aikaisesti tai esittää huomautukset laskustaan jo ennen eräpäivää tai koska tahansa eräpäivän jälkeen riippumatta perinnän ajankohdasta. Linjausluonnoksen maininta tulee tarpeettomana ja virheellisenä poistaa. Teknisesti perinnän aloittamista koskevat maininnat kuuluvat otsikon 2.2. sijaan otsikon 2.1. alle.
- 3.6. Linjausluonnoksen mukaan: "Jos velalle vaaditaan viivästyskorkoa, perinnän viivästymisellä velalliselle aiheutetaan myös niistä tarpeettomia kuluja". Eräpäivän jälkeen saatavalle juoksee viivästyskorko, joka ei ole kulu vaan korkolain mukainen korko. Velkojan tulee mahdollistaa velallisen mahdollisuus maksaa velka oikeassa ajassa, ja viivästyskorkoa voidaan tietyissä tilanteissa korkolain mukaan sovitella (korkolaki 11 § ja KKO 2006:66).

4. Saatavien siirtoketjun esittäminen (linjausluonnos 2.6 ja 2.10)

- 4.1. Linjausluonnoksen mukaan velkojanvaihdos- tai saatavan siirtotapauksissa siirron saaneesta tahosta tulee velallisen uusi sopimuskumppani, ja velalliselle pitää ilmoittaa velkojan vaihtumisesta.
- 4.2. Velkojanvaihtoon liittyvät asiat eivät liity perintälainsäädäntöön, eikä linjauksessa pitäisi ottaa tähän kantaa. Linjausluonnoksessa tämä on myös liitetty kohtaan, jossa puhutaan perintätoimiston hoidettavaksi annetuista luotonhallinnan palveluista.

Luotonhallintapalvelut eivät liity velkojanvaihtoon. Jos perintätoimisto ostaa saatavia eli tulee siirronsaajaksi, koskee sitä samat säännökset kuin muitakin siirronsaajia.

- 4.3. Lisäksi saatavan osto ei tarkoita, että siirronsaajasta tulisi uusi sopimuskumppani. SPL on rahanpesulakiin liittyvän ohjeistuksen osalta selvittänyt AVI:lle sen roolia ostettujen saatavien osalta. Perintätoiminnanharjoittajan ja velallisen välille ei siten ostettujenkaan saatavien kohdalla muodostu sen erityisempää asiakassuhdetta tai sopimussuhdetta. Esimerkkinä voidaan käyttää vaikka sähkösopimuksia ja niihin perustuvia saatavia. Jos sähkösopimukseen perustuva saatava ostettaisiin, ei perintätoiminnan harjoittajasta kuitenkaan tule millään tavalla sähkösopimuksen osapuoli. Se ei voi esim. katkaista sähköntoimitusta maksamattoman laskusaatavan vuoksi, eikä se ole velvollinen toimittamaan velalliselle sähköä. Irtaimen kaupan tai palvelun suorittamiseen perustuviin laskusaataviin liittyy puolestaan omat erityispiirteensä. Luottosopimukseen perustuvien saatavien osalta on todettava, että saatava on eräännytetty ja sopimus siten päättynyt.
- 4.4. Perintälain 5 a §:n mukaan: ”Jos velkojasta käytetään eri nimeä kuin saatavan perusteena olevassa sopimuksessa tai muussa toimessa, maksuvaatimuksessa on ilmoitettava myös velkojasta alun perin käytetty nimi. Siirrettyä saatavaa perittäessä maksuvaatimuksessa on ilmoitettava myös alkuperäisen velkojan nimi.” Velkojan tekemien siirtoilmoitusten lisäksi velallinen saa siis myös maksuvaatimuksessa tiedon alkuperäisestä ja uudesta velkojasta.
- 4.5. Kyseinen säännös liittyy maksuvaatimukseen, eikä perintälaiassa ole säädetty tällaisen tiedon ilmoittamisesta muissa maksuvalvontakirjeissä. Lainlaatija ei ole lähtenyt siitä, että alkuperäinen velkoja pitäisi ilmoittaa maksuhuomautuksissa tai muissa yhteydenotoissa. Siten linjausluonnoksen 2.10. oleva maininta, jonka mukaan maksumuistutuksessa tulisi ilmoittaa alkuperäisen velkojan nimi, on lakiin perustumaton. Samoin linjausluonnoksen 2.6. olevan maininta, että kaikissa perintään liittyvissä yhteydenotoissa tulisi ilmetä mahdollinen alkuperäinen velkoja, on lakiin perustumaton. Tällaisen tiedon ilmoittamista ei voida useinkaan pitää tarkoituksenmukaisena ja voi aiheuttaa velkojalle huomattavia hallinnollisia kustannuksia. Maininnat tulee poistaa linjauksesta.
- 4.6. Lisäksi on myös huomattava, että varsinkin kestoelkasuhteissa velkojainvaihdoksesta on voinut kulua hyvin pitkä aika, ja vaihdoksia on voinut olla useita, jolloin alkuperäisen velkojan nimi lähinnä aiheuttaa velalliselle hämmennystä. Tällaisia tietoja ei esimerkiksi löydy laskuista. Maksumuistutuksen osalta olennaista on, että velallinen saa riittävän yksilöidyn tiedon saatavan perusteesta. Linjausluonnoksessa onkin referoitu hallituksen esitystä, jossa sanotaan: ”Jotta yhteydenottoa velalliseen voidaan ylipäätään pitää maksumuistutuksena, velalliselle tulee antaa riittävät tiedot velkojasta ja saatavasta, jotta hän voi niiden perusteella tunnistaa perittävän saatavan ja joko suorittaa sen tai tarvittaessa esittää huomautuksia sen määrästä ja perusteesta.” (HE 57/2012 s. 34).
- 4.7. On velkojan ja velallisen etu, että velallinen pystyy yksilöimään saatavan, jolloin vältytään turhilta yhteydenotoilta. Alkuperäisen velkojan nimi ei kuitenkaan yksilöimisen kannalta ole välttämättä olennainen tieto.

- 4.8. Linjausluonnoksesta ei myöskään ilmene, mitä ilmaisulla ”kaikissa perintään liittyvissä yhteydenotoissa” tarkoitetaan. Yhteydenottoja voi olla monenlaisia ja ne voivat olla hyvin vapaamuotoisia sekä velkojan/toimeksisaajan että velallisen puolelta. Perintälaissa on selkeästi tuotu esiin, milloin yhteydenoton pitää olla määrämuotoinen, ja mitä sen silloin tulee sisältää. Määrämuotovelvoite koskee lähinnä maksuvaatimusta, joka on vain ammattimaisen perintätoiminnan harjoittajan käytössä oleva perintäkeino. Tätä velvoitetta ei voi laajentaa muihin yhteydenottoihin tai myös velkojan itsensä tekemiä yhteydenottoja koskevaksi.
- 4.9. Hyvä perintätapa on eri yhteydenotoissa erilainen ja yhteydenoton sisältö riippuu asian kokonaisuudesta. Hyvän perintätavan mukaisesti perinnässä ei saa antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja ja tämä koskee velallisen kannalta merkityksellisiä seikkoja. Esimerkkinä tästä lain esitöissä (HE 27/2012 s. 29) on kerrottu, että yhtenä esimerkkinä kielletyistä harhaanjohtavista tiedoista voidaan mainita se, että velkoja saatavan eräännyttyä ryhtyy käyttämään yhteydenotoissaan velalliseen sellaista aputoiminimeä, jonka käytön perusteella velallinen voi ymmärtää saatavan siirtyneen toimeksisaajan perittäväksi.
- 4.10. Jos perintäyhtiö on ostanut saatavan, yksilöiminen usein edellyttää saatavan myyneen myyjän mainitsemista. Joissakin tilanteissa yksilöivänä tietona voi olla myös muu tieto. Velallisen kannalta olennaisempaa voi olla ostetun tuotteen nimi, malli jne. Perintälain esitöissä ei ole lähdetty siitä, että hyvä perintätavan mukaisuus voitaisiin määritellä siten, että yhteydenottojen pitäisi sisältää tiettyjä konkreettisia tietoja. Se, ettei yhteydenotoissa ole mainintaa alkuperäisestä velkojasta, jos se ei ole saatavan yksilöimisen kannalta olennaista, ei voi olla hyvän perintätavan vastaista tai velallisen kannalta sopimatonta menettelyä. Perintälain esitöissä (HE 199/1996) on todettu, että hyvän tavan vastaisuus ja sopimattomuus ovat joustavia käsitteitä. Hyvän perintätavan säännös on perintälain yleislauseke, joka mahdollistaa puuttumisen asiattomaan toimintaan. On siis täysin hyvän perintätavan mukaista olla ilmoittamatta kaikissa yhteydenotoissa ja maksumuistutuksissa alkuperäistä velkojaa, jos sen ilmoittamatta jättäminen ei ole kyseisessä tapauksessa sopimatonta tai muuton asiatonta tai harhaanjohtavaa.

5. Reklamaatioihin liittyvät asiat ja keskeytyspyyntö (linjausluonnos 2.7 ja 2.8)

Saatavan kiistäminen

- 5.1. Linjausluonnoksen 2.7. kohdan mukaan: ”Jos velallinen kiistää maksuvelvollisuutensa, perintälaissa tarkoitettua vapaaehtoista perintää ei saa jatkaa (Perintälaki 4 b § 1 mom).” Paljon myöhemmin todetaan: ”Perintää saa kiistämisestä huolimatta jatkaa, jos velallinen ei esitä kiistämiselle perustetta tai vetoaa ainoastaan sellaiseen perusteeseen, jolla selvästi ei ole vaikutusta velallisen maksuvelvollisuuteen /Perintälaki 4 b 2 mom.)
- 5.2. SPL katsoo, ettei olennaisia perintälain säännöksiä voi esityksellisesti pilkkoa tavalla, joka vaikuttaa olennaisesti lain tarkoituksen ymmärtämiseen. Kuluttaja-asiamiehen nykyisessä linjauksessa asia on tuotu esiin ymmärrettävästi heti kohdan 2.7 alussa: ”Jos velallinen

kiistää maksuvelvollisuutensa **ja esittää sille asianmukaisen perusteen**, perintälaisissa tarkoitettua vapaaehtoista perintää ei saa jatkaa kiistetyltä osin ennen asian selvittämistä.” (korostus SPL:n toimesta).

- 5.3. Linjausluonnoksessa myös todetaan: Velallisen ei tarvitse esittää näyttöä kiistämisen perusteen paikkansapitävyydestä, eikä velalliselta voi tätä vaatia. Velalliselta ei voi myöskään edellyttää erityisiä toimenpiteitä kiistämisen tueksi.” Linjausluonnoksesta on poistettu nykyisen linjauksen kohdassa 3.1 ollut perintälain tarkoitusta vastaava kohta: ” Jos velallinen maksuvaatimuksen saatuaan selkeästi vetoaa saatavan aiheettomuuteen, saatavan oikeellisuus on syytä välittömästi selvittää. **Velallisen pelkkä väite saatavan aiheettomuudesta ei aina riitä, vaan väitteelle pitää olla asialliset ja riittävät perusteet.**” (korostus SPL toimesta).
- 5.4. SPL katsoo, että kyseiset poistetut kohdat tulee sisällyttää myös tulevaan linjaukseen. Sovellettavassa linjauksessa tulee korostaa myös velallisen velvollisuutta tehdä reklamaatio perusteltuna. SPL katsoo, että mikäli pätevän riitautuksen vaatimuksia ei selvitetä linjauksessa oikein, johtaa se jatkossa sekä velkojien ja perintäyhtiöiden sekä velallisten kannalta epätoivottaviin ja työmäärää lisääviin tilanteisiin.
- 5.5. Perintälain perusteluissa (HE 57/2012 vp s. 15) on tuotu esiin mitä perustelemattomasta riitautuksesta velalliselle seuraa: ”Olisi ongelmallista, jos asia olisi aina saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi silloinkin, kun velallinen vastustaa perintää kykenemättä esittämään mitään sellaisia perusteita, joilla olisi vaikutusta velallisen maksuvelvollisuuteen. Tuomioistuinkäsittelystä aiheutuvat kustannukset huomioon ottaen tämä olisi myös velallisen omien etujen vastaista. Siksi ehdotetaan, että perintää saisi kiistämisestä huolimatta jatkaa, jos velallinen ei esitä kiistämislle perustetta tai vetoaa ainoastaan sellaiseen perusteeseen, jolla selvästi ei ole vaikutusta velallisen maksuvelvollisuuteen.”
- 5.6. Reklamaation tekemisen osalta tulisi myös täsmentää, että maksuväite ei ole asianmukainen kiistämisperuste enää sen jälkeen, jos velkoja ei maksuväitteeseen liittyvän tarkastuksen jälkeen löydä maksusuoritusta. Sen jälkeen kun velalliselle on kerrottu, ettei maksusuoritusta löydy, velallisen tulisi esimerkiksi näyttää maksukuitti, jotta perintää ei jatkettaisi. AVI on 13.6.2018 antamassaan päätöksessään ESAVI/6870/2017 todennut, että: ”Aluehallintovirasto toteaa, että jos velallinen tekee perintätoimistolle väitteen siitä, että saatava on suoritettu jo velkojalle, perintätoimistolla on velvollisuus keskeyttää perintä asian selvittämisen ajaksi. Perintätoimiston tulee pyytää toimeksiantajalta selvitys velallisen väitettä koskien. Mikäli asiaan ei näin saada selvyyttä, eikä velallinen toimita näyttöä väitteensä tueksi, perintää voidaan jatkaa. Tällöin velalliselle on hyvän perintätavan mukaisesti kerrottava perintää jatkettaessa, miksi hänen esittämänsä peruste on asiaan vaikuttamaton.”.
- 5.7. Linjauksessa tulisikin korostaa, että on sekä velallisen että velkojan edun mukaista, että velallinen esittää riitautusväitteet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja jo vapaaehtoisen perinnän aikana. Velallisen on myös järkevää esittää tässä vaiheessa näyttöä väitteensä tueksi, jolloin riitautusväitteen vuoksi keskeytyneenä ollut perintä saadaan

aiheettomana nopeasti päätökseen. Jos taas perintä ei osoittaudu aiheettomaksi, sovinnon mahdollisuuksien selvittämiseksi on kuitenkin paremmat edellytykset. Tällöin myös mahdollisesti välttään riitaiselta oikeudenkäynniltä.

- 5.8. Linjausluonnoksessa on todettu, että velallista ei voida edellyttää tekemään rikosilmoituksia tai toimittamaan kopioita tutkintailmoituksesta. Tämä pitää paikkaansa. Tässä yhteydessä olisi kuitenkin hyvä tuoda esiin, että velkoja voi niitä kuitenkin pyytää asian selvittämiseksi. Velallinen ei välttämättä osaa kertoa mistä ”poliisiasiasta” on kyse ja tutkintailmoitukset selventävät asiaa. Ne voivat myös vaikuttaa siihen, lähteekö velkoja ajamaan asiaa oikeudenkäynnissä. Lisäksi on usein velallisen edun mukaista tehdä rikosilmoitus, jolloin mahdollisilta lisärikoksilta välttään. Velkoja voi myös jäädä odottamaan rikosasian käsittelyn päättymistä ennen päätöstään lähteä siviiliasian käsittelyyn, mikä on yleisen prosessiekonomian mukaista.
- 5.9. Linjausluonnoksen kohdassa 5.1. on tuotu esiin, että kuluttajien tavanomaisesta reklamaatioiden käsittelystä ei saa periä erillistä kustannusta. Tämä on vastoin perintälain 10 §:n mukaista säännöstä. Reklamaation käsittelystä voi aiheutua työtä ja kustannuksia, jotka tulee voida vaatia velalliselta perintälain 10 a §:n 3 momentin mukaisesti.
- 5.10. Maksuvelvollisuuden kiistämiseen liittyen linjausluonnoksen kohdassa 8 on todettu: ”Toimeksisaaja voi myös joutua korvaamaan velkomisoikeudenkäynnistä velalliselle aiheutuneet kustannukset silloin, jos toimeksisaaja ei ole antanut velalliselle maksuvaatimusta. Kustannukset voi joutua korvaamaan myös silloin, jos toimeksisaaja on vaatinut saatavaa tuomioistuimessa ennen kuin maksuvaatimus on annettu ja siinä mainitut saatavan maksamista koskeva määräpäivä ja huomautusaika ovat päättyneet.”
- 5.11. Kuluttaja-asiamiehen linjaus ei ole asiallisesti oikea tapa puuttua oikeudenkäyntikuluista säädettyyn. Oikeudenkäyntikulujen tuomitsemista koskevista kysymyksistä säädetään oikeudenkäymiskaassa. Hyvän perintätavan loukkausten vaikutuksista säädetään tyhjentävästi perintälain 10 §:n 3 momentissa ja lakisääteinen seuraamus on perintäkulukorvauksen menettäminen.

Suoraan ulosottokelpoisten saatavien kiistäminen

- 5.12. Linjausluonnoksen kohdan 2.7. mukaan: ”Hyvään perintätapaan kuuluu, että maksuvelvollisuutensa suoraan ulosottokelpoisen saatavan osalta kiistävä velallinen ohjataan tekemään perustevalitus tai käyttämään muuta vastaavaa oikeussuojakeinoja, esimerkiksi pyytämään huojennusta tai maksuvapautusta, jos sellainen on kyseisen saatavan osalta käytettävissä”. Kyseinen kohta tulisi poistaa huojennuksen ja maksuvapauden osalta aiheettomana linjauksesta. Asiakasmaksulain 11 §:n mukaiset pyynnöt eivät ole oikeussuojakeinojen käyttämistä eivätkä ne liity velkojan saamisoikeuden kiistämiseen. Aihetta käsitellään tarkemmin SPL:n lausuman luvussa 10.

Perintälain 10 §:n mukainen perintäkulujen korvausvelvollisuus

- 5.13. Linjausluonnoksessa (kohta 2.7) todetaan ”Velkojan on kyettävä selkeästi näyttämään, mitä se on jo suorittanut tai mitä se on velvollinen suorittamaan korvauksena perinnästä toimeksisaajalle. Siten esimerkiksi tilanteessa, jossa velallinen on riitauttanut perintäkulut sillä perusteella, ettei ole saanut velkojalta näyttöä tälle perinnästä aiheutuneista kuluista, vapaaehtoista perintää ei voida jatkaa antamalla pelkkä sanallinen selvitys kulujen maksuvelvollisuudesta, kun velallinen on nimenomaisesti vaatinut näyttöä.”
- 5.14. Tämä Linjausluonnoksen maininta näyttövelvollisuudesta on poistettava lakiin perustumattomana ja toisen valvontaviranomaisen linjauksen vastaisena.
- 5.15. Lain esitöissä on lähdetty siitä, että velkojalla on näyttövelvollisuus asiassa, mutta vain jos velallinen riitauttaa perintäkulujen oikeellisuuden (ks. HE 57/2012 s. 36). Riitaiset asiat käsitellään tuomioistuimessa ja todistustaakka on tällöin asiassa velkojalla.
- 5.16. Aluehallintovirasto on 14.9.2021 antamassaan päätöksessä ESAVI/31614/2020 ottanut kantaa velallisen riitautukseen. Velallinen on katsonut perintäkulujen olleen perusteettomia, kunnes velkoja on näyttänyt, että se on maksanut tai velvollinen maksamaan perintäkulut perintäyhtiölle. AVI on katsonut, ettei kyse tältä osin ole perintälain 4 a §:n mukaisesta tiedonantovelvollisuudesta. Jos velkoja haluaa jatkaa kysymyksessä olevan väitteen johdosta perintää, tulee sen selostaa minkä vuoksi perintää jatketaan. AVI:n mukaan selvitykseksi riittää, että velkoja tai velkojan lukuun perintää suorittava perintäyhtiö kertoo, että velkojan ja perintäyhtiön välisen sopimuksen mukaan velkoja on sitoutunut maksamaan perinnästä aiheutuvat kulut perintäyhtiölle. Velkojalla ja perintäyhtiöllä ei ole velvollisuutta esittää velalliselle esimerkiksi jäljennöstä perintätoimeksiantosopimuksesta tai velkojalle osoitetuista laskuista perintäpalveluiden tuottamisesta taikka kuittia siitä, että velkoja maksoi perintäkulut perintäyhtiölle. Koska velallisen väitteellä ei selvästi ole ollut vaikutusta velallisen maksuvelvollisuuteen, on perintää voitu selvityksen antamisen jälkeen jatkaa.
- 5.17. Perintäkulujen korvaamisvelvollisuuden todentamisvelvollisuus myös lisäisi velallisten lähinnä haitantekotarkoituksessa tekemien kiistämisien yleisyyttä perinnässä. Itse asiaan eli siihen onko toimeksiantajan ja perintätoimiston välillä asianmukaisesti sovittu perintäkulujen korvaamisesta, asiakirjatodistelu ei tuo lisäarvoa. Asiakirjatodistelu ei kuulu selvän ja riidattoman saatavan vapaaehtoiseen perintään. Tällainen myös lisäisi velkojalle aiheutuvia ja velalliselta vaadittavia perintäkuluja. On myös huomattava, että tietyissä tapauksissa velallinen voi edellyttää aiheutuneiden kulujen todentamista vaatimalla näyttöä seikoista, jotka ovat velkojan ja/tai toimeksisaajan liikesalaisuuksien piirissä. Lienee selvää, ettei sopimusosapuolten tule tällaisia tietoja velalliselle toimittaa ilman lainsäädännöstä johtuvaa selkeää velvoitetta.

Reklamaatioihin vastaaminen ja reagointiaika

- 5.18. Velallisten eri yhteydenottoihin perustuvaa ohjeistusta ei tulisi raskauttavasti lisätä, vaan olennaisimpana ohjenuorana tulisi olla velkasaatavien asianmukainen sekä avoin käsittely ja

tästä juontuva oikeuskäsittelyltä välttyminen. Reklamaatiokäsittelyn tulisi olla joustavaa ja kunkin tapauksen erityispiirteet huomioon ottavaa.

- 5.19. Esimerkiksi linjausluonnoksen kohdassa 2.7. on mainittu, että hyvä perintätapa edellyttää, että velalliselle annetaan vastaus viipymättä. Viipymättä annettavaa vastausta ei kuitenkaan kategorisesti voida inhimillisessä ratkaisutoiminnassa tarjota ja edellyttää. Muu voimassa oleva oikeus lähtee siitä, että reklamaatio on etenkin velallisen velvollisuus, joka on toteutettava kohtuullisessa ajassa. Ei voi olla perusteltua, että velallisen velvollisuuteen perustuvassa asiassa velkojalta edellytettäisiin vielä ripeämpää toimintaa, vaan vastaus velallisen tekemään reklamaatioon on annettava korkeintaan samaisessa tapauskohtaisessa kohtuullisessa ajassa. Linjausluonnoksessa esitetty kanta poikkeaa myös kuluttaja-asiamiehen aiemmastakannasta. Nykyisessä linjauksessa kuluttaja-asiamies on katsonut, vaikkakin velkatietojen kohdalla, että tietoa olisi annettava viimeistään kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä. SPL katsoo, että on riittävää, että velalliselle olisi annettava vastaus reklamaatioon kohtuullisessa ajassa.
- 5.20. Linjausluonnoksen kohdassa 2.7. myös mainitaan, että ”perinnässä tulee varmistua myös siitä, ettei velalliselle missään tapauksessa voi lähteä seuraavaa perintäkirjettä velasta, jonka tämä on kiistänyt”. SPL pitää tärkeänä, että jos velallinen kiistää maksuvelvollisuutensa, perintälaissa tarkoitettua vapaaehtoista perintää ei saa jatkaa. Kun kiistämiset käsitellään ihmistyönä, vie käsittely väistämättä tietyn ajan, jo pelkästään postin käsittelystä johtuen. Itse reklamaation käsittelyyn ja siihen tutustumiseen kuluu myös aikaa. Tässä perintäala ei ole poikkeus muista toimialoista. Esimerkiksi, jos velallinen lähettää kiistämisensä myöhään iltapäivällä, voi maksuvaatimus olla ehtinyt postiin jo seuraavan päivän aamuna eikä reklamaatiota ole luonnollisestikaan ehditty käsitellä.
- 5.21. Riippumatta siitä, että velallisen perinnän kiistäminen maksuvelvollisuuteen vaikuttavalla perusteella estää vapaaehtoisen perinnän jatkumisen, linjauksessa tulisi korostaa sitä, ettei velallisen kannata viivyttää reklamaation tekemistä, mikäli sen voi tehdä velkojalle tai perintätoimistolle jo aikaisemmin. Reklamaation esittäminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on sekä velkojan että velallisen etu. Valitettavan usein reklamaatioita tehdään vasta vastineen muodossa käräjäoikeudelle. Osapuolet joutuvat tämän seurauksena tahtomattaan mukaan mahdollisesti kalliiseen riita-asian oikeudenkäyntiin, vaikka reklamaatioasia olisi voitu käsitellä jo ennen oikeudellista perintää, esimerkiksi välittömästi laskutuksen jälkeen tai vapaaehtoisen perinnän aikana.
- 5.22. Reklamaatioiden tulee olla riittävän yksilöityjä saatavan ja väitetyn virheellisyyden osalta, jotta niihin pystytään ottamaan kantaa. Reklamaatiot tulee myös tehdä kohtuullisessa ajassa. Yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaan, reklamaatio tulee tehdä kohtuullisessa ajassa siitä, kun osapuoli on havainnut tai tämän olisi pitänyt havaita toisen osapuolen toimituksessa oleva virhe uhalla, että tämä menettää oikeuden vedota kyseiseen virheeseen.

- 5.23. Reklamaatiota koskee myös yleinen oikeuksien väärinkäytön kieltö. Reklamaatiota ei tule tehdä vain perintäyhtiön toiminnan hankaloittamiseksi, vaan sen taustalla tulee aina olla aito oikeussuojan tarve.
- 5.24. Linjausluonnoksen kohdassa 2.7. myös sanotaan:
- 5.25. ”Hyvän perintätavan vastaista on siten esimerkiksi painostaa kuluttajaa vetäytymään maksuvelvollisuutensa kiistämisestä väittämällä, että kiistäminen tulee johtamaan velalliselta perittäviin merkittäviin oikeudellisen perinnän kuluihin.”
- 5.26. Kuluriski on olennainen osa riita-asioiden käsittelyä. Linjausta tulisikin tarkentaa esim. tuomalla esiin, että velallisella voi kertoa, että kiistäminen voi johtaa tai siitä saattaa aiheutua oikeudenkäynti ja oikeudenkäyntikuluvollisuus. Vastaavasti hyvän perintätavan vastaista ei voi olla se, että velalliselle toimitetaan tietoa vastaavista tapauksista.

6. Alaikäisten perintä (linjausluonnos 2.9)

- 6.1. Pääsääntöisesti alaikäinen voi tehdä vain käteiskauppoja ja laskulla ostamisen pätevyyttä tulee arvioida suhteuttaen sopimuksen merkitys ja laatu alaikäisen ikään ja kehitystasoon. Kuluttaja-asiamiehen mukaan sopimuskäytännössä tulee lähtökohtana olla se, että huoltajan suostumusta vaativissa sopimuksissa maksuvelvolliseksi sovitaan suostumuksen antava huoltaja eikä palvelua käyttävä alaikäinen. Myös eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisukäytäntö (esim. Dnro 1090/4/07) on korostanut samaa. Sopimuksen tekemisestä ja sopimuskäytännöistä velallisen kanssa vastaa velkoja.
- 6.2. Ammattiperijän näkökulmasta on tärkeää, ettei perintätoiminnan harjoittajan velvollisuuksia perinnässä ja velkojan vastuuta sopimusta tekevänä sekä riittävien taustojen ja velallisen yksilöinnin selvittävänä osapuolena sekoiteta keskenään. Ammattimaiset perintätoimen harjoittajat edellyttävät toimeksiantoehtoissaan, että toimeksiantaja siirtää perintää vain oikeudellisesti perusteltuja saatavia. Velkoja kantaa riskin alaikäisen kanssa tehdyn sopimuksen pätemättömyydestä ja tällä on vastuu omassa toiminnassaan ymmärtää alaikäisen rajoitettu toimivalta. Perintälain esitöiden mukaan perintätoimistoilla on lähtökohtaisesti oikeus luottaa saatavan perusteen oikeellisuuteen. Myös kuluttaja-asiamies on aiemmassa ratkaisukäytännössään näin katsonut. Näin on SPL:n näkemyksen mukaan toimittava myös jatkossa. Edellä mainitun kanssa ristiriitaisesti linjausluonnoksessa on kuitenkin todettu, että ammattiperijällä oleva ”erityinen huolellisuusvelvoite edellyttää (--) velallisen iän varmistamista” ennen perintätoimia.
- 6.3. Kuluttaja-asiamiehen aikaisemmassa linjauksessa (kohta 3.1) on todettu: ”Lainvastaisia tai selvästi perusteettomia saatavia ei saa ottaa perittäväksi. Toimeksisaajalla on kuitenkin lähtökohtaisesti oikeus luottaa saatavan perusteen oikeellisuuteen.” Kyseinen kohta on perusteettomasti poistettu linjausluonnoksesta ja tulisi palauttaa myös linjausluonnokseen sellaisenaan heti uuden linjauksen kohdan 3.1 alkuun.
- 6.4. Mikäli kyseinen velvoite kuluttajavelallisen iän varmistamisesta jätettäisiin linjausluonnokseen, on se lakiin perustumaton ja ammattimaisen perintäyhtiön

vakiintuneisiin lakisääteisiin velvoitteisiin kuulumaton. Velvoite merkitsisi, että perintäyhtiö ei voisi luottaa saatavan perusteen oikeellisuuteen ja että sillä olisi yleinen velvollisuus ryhtyä selvittämään saatavan oikeellisuutta. Näin olisi käytännössä aina silloin, kun velallinen on kuluttaja tai muu yksityishenkilö eikä velkoja ole yksilöinyt perintäyhtiölle tietoa velallisen iästä.

- 6.5. SPL huomauttaa, että yksinään tieto velallisen iästä tai tämän alaikäisyydestä ei anna vastausta siihen, onko saatava perusteiltaan aiheellinen vai ei. Kyse on velkojan suorittamasta tapauskohtaisesta arvioinnista (alaikäisen ymmärryskynnys). SPL katsoo, ettei alaikäisen maksuveloitteen perusteellisen selvittämisen voida katsoa tapahtuvan ilman kohtuutonta vaivaa, sillä perusteen laillisuuden tutkiminen vaatisi syvällistä saatavan perusteiden selvittämistä.
- 6.6. Lisäksi velvoite laajentaisi selonottovelvoitetta merkittävästi ja aiheuttaisi muutoksia etenkin kotimaisten luotonmyöntäjien toimintatapoihin. Luotonmyöntäjät eivät aina selvitä palvelun tai tuotteen (laskulla) tilanteen velallisen ikää. Tämän vuoksi luotonmyöntäjillä ei ole aina antaa velallisen ikää yksilöivää tietoa perintäyhtiölle. Tällaisen tiedon puute ei tee saatavasta lainvastaista tai selvästi perusteetonta siten, että toimeksiantoehtojen mukainen saatava olisi perimiskelvoton. Myös tällaisia saatavia tulee voida periä. Selvän ja riidattoman saatavan perinnässä perintäyhtiö ei kannu vastuuta siitä, mikäli yksittäinen saatava osoittautuu toimeksiantosopimuksen vastaiseksi, vaan tämä vastuu on vastoin sopimusehtoja mahdollisesti toimineella toimeksiantajalla. Edelleen velallisen iän yksilöivän tiedon selvittäminen erikseen jokaisesta toimeksiannon kohteena olevasta yksityishenkilöstä aiheuttaisi merkittävästi kuluja. Kuluja aiheutuisi myös toimeksiannoissa, joissa velallinen osoittautuu täysi-ikäiseksi eikä ikä vaikuta hänen kykynsä vastata velkasitoumuksesta.
- 6.7. Kuluttajasaatavia, joita voidaan periä alaikäiseltä itseltään, ovat esimerkiksi saatavat, jotka perustuvat siihen, että elinkeinonharjoittaja ei lain mukaan voi kieltäytyä sopimuksen tekemisestä alaikäisen kanssa. Tavallisin esimerkki on pakollisen liikennevakuutuksen myöntäminen moottoriajoneuvon ajoneuvorekisteriin merkitylle omistajalle ja haltijalle. Myös omaisuuden omistukseen tai vuokra-asunnon hallintaan perustuvia saatavia sekä vero- ja vahingonkorvaussaatavia voidaan periä alaikäisiltä.
- 6.8. SPL toteaa, että alaikäisen oikeustoimikelpoisuudelle asetettujen rajoitusten takia alaikäiseen kohdistuva perintä on poikkeuksellista, ja näkee tärkeänä, että perintätoimia kohdistetaan alaikäisiin vain silloin, kun sille on oikeudelliset perusteet. Mikäli väite velallisen alaikäisyydestä esitetään vapaaehtoisessa perinnässä, tulee alaikäisen mahdollisen velkavastuun aiheellisuus selvittää ennen mahdollisia seuraavia perintätoimia. Kuluttaja-asiamies on aikaisemmin hyväksynyt menettelyn, jossa ensimmäinen kirje lähetetään toimeksiantajan ilmoittamaan osoitteeseen. On oletettavaa, että tällöin tavoitetaan parhaiten oikea velallinen. Jos velka kuitenkin jää maksamatta, tulisi ennen seuraavia perintätoimenpiteitä varmistua siitä, ettei perintä kohdistu ilman aiheellisia perusteita alaikäiseen. Olisi tärkeää, että linjauksesta ilmenisi, että perintätoimisto voi

käynnistää perinnän lähettämällä perintäkirjeen toimeksiantajan ilmoittamaan osoitteeseen.

- 6.9. SPL pyytää kiinnittämään huomiota myös velallisen yksityisyyden suojaan perinnässä. Saatavien perinnästä annetun lain (513/1999) mukaan perinnässä ei saa vaarantaa velallisen yksityisyyden suojaa. Linjauksessa tulisi ottaa huomioon tilanteet, joissa alaikäisen velallisen yksityisyydensuoja edellyttää perintätoimen kohdistamista alaikäiseen. Esimerkiksi poliklinikkakäyntejä koskevien maksujen osalta ei ole selvää, että maksu tulisi maksuunpanna alaikäisen huoltajalle.
- 6.10. Eduskunnan oikeusasiamies on ratkaisussaan EOAK/89/2018 arvioinut kysymystä siitä, tulisiko yli 15-vuotiaalta lapselta laskuttaa peruuttamatta jätetystä vastaanottoajasta perittävä maksu ja tulisiko se periä lapselta vai hänen huoltajaltaan. Ratkaisussa todetaan, että terveydenhuollon maksujen osalta on erityisesti otettava huomioon potilaslain itsemääräämisoikeutta koskeva sääntely. Alaikäisellä on oikeus kieltää terveydentilaansa ja hoitoansa koskevien tietojen antaminen hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen. Ratkaisun perusteella ei ole asianmukaista kohdistaa perintätoimia suoraan alaikäisen huoltajaan, mikä vastaa nykyisin hyväksytyä käytäntöä, jossa ensimmäinen perintäkirje voidaan lähettää alaikäisen tiedoilla.
- 6.11. Edelleen SPL toivoo, että alaikäisiin kohdistuvaa perintää ohjeistettaessa huomioitaisiin kirjastosaatavien erityinen luonne. Alle 15-vuotias saa kirjastokortin huoltajan kirjallisella suostumuksella, ja tämän kirjastokortilla lainatuista aineistoista vastaa huoltaja. Sen sijaan 15-17-vuotias kirjastokortin haltija vastaa kortillaan lainatuista aineistoista itse, ja tarvittaessa näitä tulee jatkossakin voida periä vapaaehtoisella perinnällä häneltä itseltään. Kirjastosaatavien perintätoimenpiteiden tavoitteenahan on ensisijaisesti se, että aineistot palautettaisiin kirjastoon.
- 6.12. Perustuslaissa on säädetty sivistyksellisistä perusoikeuksista ja julkisen vallan on turvattava jokaiselle mahdollisuus kehittää itseään, ja kirjasto toteuttaa tätä perusoikeutta. Jokaisella 15-17-vuotiaalla tulisi olla mahdollisuus käyttää kirjastopalveluita ilman, että käyttö on riippuvainen huoltajan antamasta suostumuksesta. Tämä oikeus sisältää myös alaikäisen vastuun kirjastosaatavien maksamisesta.
- 6.13. Linjausluonnoksessa kirjoitetusti, lain pyrkimys on suojella alaikäistä velkaantumiselta, jotta täysi-ikäisyyden alkaessa hänen olisi mahdollista aloittaa omavastuinen elämä ilman maksuhäiriömerkintöjä. Alaikäiseen kohdistuvassa perinnässä tähän suojelun tarpeeseen sekä alaikäisen velallisen oikeuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.
- 6.14. Ottaen huomioon erityisesti alaikäisten perinnän harvinaisuus SPL katsoo, että alaikäisen edellä listatut oikeudet tulevat suojatuksi riittävästi sillä, että maksuveloitteen perusteellinen selvittäminen tapahtuu viimeistään, kun velallinen tai tämän huoltaja vetoaa saatavan aiheettomuuteen tai kun velallisen tietoja tarkistetaan ennen oikeudelliseen perintään siirtymistä.

7. Maksu- ja reagointiajat (linjausluonnos 2.10)

7.1. SPL näkee tärkeänä, että velallisille jää mahdollisuus maksaa saatavat tai esittää velasta huomautuksia ennen mahdollisia seuraavia maksullisia perintätoimia.

7.2. Linjausluonnoksessa on katsottu, että:

”velalliselle on varattava kohtuullinen, vähintään kymmenen päivän aika maksun suorittamista tai huomautusten esittämistä varten. Ajan varaaminen tarkoittaa, että velalliselle jää vähintään tämä kymmenen päivän reagoimisaika perintäkirjeen saapumisesta – ei siis kirjeen päiväyksestä.”

7.3. Tämä linjausluonnokseen kirjatto kohta pohjautuu SPL:n näkemyksen mukaan perintälain 26 vuoden takaisen hallituksen esityksen 4 §:n yksityiskohtaisten perusteluiden virheelliseen tulkintaan (HE 199/1996 vp, s. 12). Tuolloin lakiesityksen yleisperusteluissa maksuaikaa on arvioitu (vielä lailla sääntelemättömässä toimintaympäristössä) seuraavasti (HE 199/1999 vp, s. 3-4):

”Suomen Perimistöimistöjen Liitto on vuonna 1992 yhteistyössä oikeusministeriön ja kuluttaja-asiamiehen kanssa laatinut hyvää perintätapaa kuluttajaperinnässä koskevat ohjeet. (--)

Perimistöimiston on aloitettava perintä vähintään yhdellä kirjallisella yhteydenotolla velalliseen. (--) Velalliselle on annettava kohtuullinen vähintään kymmenen päivän pituinen huomautus- ja maksuaika. (--)

Ohjeiden mukaan perimistöimiston ei tule ryhtyä oikeudellisiin jatkotoimenpiteisiin saatavan perimiseksi ennen kuin perintäkirjeessä annettu huomautus- ja maksuaika on kulunut umpeen. Oikeudelliseen perintään voidaan ryhtyä välittömästi perinnän siirron jälkeen vain, jos velallinen ilmeisen selvästi yrittää vältellä velan maksamista tai jos ilmenee muuta erityistä aihetta oikeudellisten toimenpiteiden välittömään aloittamiseen.”

7.4. On tärkeä huomata, että kyseinen 10 päivän maksuehto turvasi velallisen oikeuksia perinnässä aikana, jolloin Suomessa ei vielä ollut säädetty lainkaan erillistä perintälakia, saati sen nykymuotoisia säännöksiä tiettyjen maksullisten kuluttajaperinnän perintätoimien aikarajoista. Aiemmassa sääntely-ympäristössä 10 päivän maksuajalle on ymmärrettävästi ollut selkeä ja perusteltu tarve. Myöhemmät sääntelyratkaisut ovat ottaneet velallisen intressin huomioon muilla tavoin, jolloin kuluttaja-asiamiehen linjausluonnoksella nyt tekemä viittaus 10 päivän maksuehtoon on otettu pois asiayhteydestään. Toiseksi 10 päivän maksuajan varaamisella on hallituksen esityksessä tarkoitettu aikaväliä maksuvaatimuksen päiväyksen ja pyydetyn maksupäivän (eli eräpäivän) välillä. Kyse ei ole ollut ajanjaksosta, joka laskettaisiin vasta kirjeen saapumisesta velalliselle. Edellä mainitussa hallituksen esityksessä viitatussa vuoden 1992 hyvää perintätapaa kuluttajaperinnässä koskeneessa ohjeessa (kohta 6) onkin maksu- ja reagointiajasta ohjeistettu seuraavaa:

”Velalliselle on annettava kohtuullinen aika maksaa saatava tai tehdä sitä vastaan huomautuksia. Huomautus- ja maksuaikaa on myönnettävä vähintään 10 päivää perintäkirjeen päiväyksestä.”

- 7.5. Jälkikäteen vastoin lakia ja sen esitöitä tehtävä linjaus on lakiin perustumaton. Lakiin perustumaton kannanotto, jota ei lainkäytössä voida soveltaa, on poistettava linjauksesta.
- 7.6. Lainsäätäjä on päättänyt säännellä kuluttajaperinnän aikarajoja vasta perintälain myöhemmällä osittaisuudistuksella (HE 21/2004). Perintälakiin otetulla aikarajasääntelyllä on ollut tarkoitus täsmentää hyvään perintätapaan kuulunutta vaatimusta, jonka mukaan velalliselle ei saa aiheuttaa tarpeettomia kuluja lähettämällä maksumuistutuksia tai -vaatimuksia jatkuvasti, lyhyin väliajoin (HE 21/2004 vp, s. 9, lakiehdotuksen 10 § perustelut). Tämä tarkoitus on kiinteässä asiayhteydessä hyvän perintätavan mukaiseen ajatukseen, että velalliselle varattavan ajan maksun suorittamista tai huomautusten esittämistä varten on aina oltava kohtuullinen.
- 7.7. Yksittäinen perintäyhtiön lähettämä kirje on mahdollista lähettää myös laissa kuvattua nopeammin, kunhan siitä ei vaadita velalliselta lisäkuluja. Tällaisista toimista ei kuitenkaan voi aiheutua velalliselle tarpeettomia kuluja.
- 7.8. Koska lainsäätäjä toteutti uuden perintätoimien aikarajasääntelyn säätämällä kirjeiden maksuehdon sijaan maksullisten kirjeiden lähetystiheydestä, ei lainsäätäjä ottanut hallituksen esitykseen 21/2004, aiemmasta hallituksen esityksestä 199/1996 poiketen, erillistä mainintaa maksuehdon pituudesta, vaan jätti sen pois.
- 7.9. Perustuslakivaliokunta piti tuolloin tärkeänä, että sääntely perintätoimien aikarajoista tulee nostaa lain tasolle, jos sääntelyä pidetään tarpeellisena. Vaihtoehtoisesti perustuslakivaliokunta on nähnyt, että lakiin on lisättävä perustuslain näkökulmasta riittävän tarkat säännökset aikarajasääntelyn perusteista. (PeVL 27/2004 vp, s. 3-4) Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdotti, että perintätoimien aikarajoista säädetään lailla (LaVM 14/2004 vp, s. 6). Tämän johdosta perintälakiin on otettu sääntelyratkaisuksi nykymuotoinen 10 b §, joka säätää aikarajoista eli siitä kuinka tiheällä syklillä maksullisia perintätoimia saa tehdä. Nykylaki eikä sen mukainen hyvä perintätapa aseta maksuvaatimuskirjeille mitään tiettyä, kirjeen saapumisesta kuluttajalle laskettavaa maksuehtoa eikä tällainen ajatus vastaa nykyistä oikeustilaa.
- 7.10. Analogisesti lainsäätäjä on säätänyt myöhemmin muiden kuin kuluttajasaatavien perinnälle perinnän aikarajat. Tuon lain sääntelyn tavoitteena on ollut edellä mainittua vastaavasti: ”varmistaa, että velallisella on perintätoimenpiteiden välillä riittävä aika huomautusten tai maksusuorituksen tekemiseen ennen mahdollisia seuraavia perintätoimenpiteitä.”(HE 241/2021, s. 29).
- 7.11. Sääntelymekanismiksi on valittu kuluttajaperintää muistuttava sääntely, joka säätää maksullisille perintätoimille tietyn lähetystiheyden. Riittävän maksu- ja reagointiajan

varmistamiseksi ei ole asetettu yrityssaatavienkaan osalta perintälaissa kirjeen vastaanottamisesta luettavaa maksuehtoa.

- 7.12. Talousvaliokunta kehotti lakivaliokuntaa arvioimaan kyseisen lakimuutoksen osalta, onko sääntelyä tältä osin syytä täsmentää (TaVL 13/2022 vp, s. 2 ja 3). Lakivaliokunta totesi, että:
- ”Ehdotetuissa säännöksissä määräaika siitä, milloin uuden maksullisen perintäkirjeen tai tratan voi aikaisintaan toimittaa, lasketaan edellisen perintäkirjeen lähettämisestä, mikä on määräajan alkamisajankohtana selkeä. Määräaikojen laskeminen perintäkirjeen saapumispäivästä sen sijaan saattaisi olla ongelmallista, sillä riitatilanteessa voi olla haastavaa saada näyttöä siitä, milloin postitse toimitettu perintäkirje tosiasiallisesti saapui velalliselle. Perintätoimistojen tulee myös jo nyky sääntelyn nojalla noudattaa hyvään perintätapaan kuuluvaa vaatimusta siitä, ettei perinnässä saa aiheuttaa velalliselle kohtuuttomia tai tarpeettomia kuluja taikka tarpeetonta haittaa (perintälain 4 §) ja siten ottaa huomioon, että velalliselle jää riittävä maksuaika tai aika huomautusten tekemiselle (ks. myös HE, s. 59).”
- 7.13. Lainsäätäjä ei ole nähnyt tarpeellisenä asettaa kirjeen vastaanottamisesta laskettavaa maksuehtoa perintätoimiston kuluttajaperinnässä lähettämille kirjeille edes myöhemmän perintälain osittaisuudistuksen yhteydessä.
- 7.14. Kuluttaja-asiamiehen aikaisemmassa linjauksessa on kohdassa 2.10 oikein todettu, että:
- ”Perintälain (10 b §) aikarajoituksilla varmistetaan, että velallisella on ollut riittävästi aikaa maksujärjestelyihin, laskun maksamiseen ja mahdollisen huomautuksen tekemiseen.” SPL katsoo, että kyseinen linjausluonnoksesta perusteettomasti poistettu kohta tulee palauttaa sellaisenaan linjaukseen.
- 7.15. Myös oikeusoppineet ovat kritisoineet ajatuksia yksittäisille maksunvalvontakirjeille otettavista maksuehdoista sen jälkeen, kun perintälakiin on otettu mainitut kuluttajaperinnän aikarajat kyseenalaistaen. että:
- ”Miksi kuluttajalle pitäisi antaa maksumuistutuksessa vielä lisää maksuaikaa, kun kuluttajavelalliselle täytyy joka tapauksessa varata 14 päivää aikaa velan maksamiseen ja huomautusten tekemiseen velkaa ensimmäistä kertaa laskutettaessa. Kun otetaan vielä huomioon, että perintäkuluja saa veloittaa vasta 14 päivää eräpäivän jälkeen lähetetystä maksumuistutuksesta, voidaan perustellusti sanoa, että velallisella on jo ennen maksumuistutuksen saamista ollut runsaasti aikaa järjestellä maksua ja esittää velkojalle saatavaa koskevia huomautuksia.” (Lapin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan yliopistonlehtori, OTT Hurmerinta-Haanpää (os. Hurmerinta) / ”Hyvä perintätapa kuluttajasaatavien perinnässä – mitä hyvä perintätapa tarkoittaa ja kuinka uusi lainsäädäntö vaikuttaa käsitteen sisältöön?” -pro gradu -tutkielman s. 20-21. Joulukuu 2012 Turun yliopisto / Edilex.)
- 7.16. SPL toteaa, että perintälain 10 b §:n aikarajasääntely sellaisenaan varmistaa velalliselle riittävän ajan maksun tai huomautusten tekemiselle ennen seuraavia maksullisia

perintätoimia. Tämä on todettu myös kuluttaja-asiamiehen vuoden 2014 hyvän perintätavan linjauksessa, mutta nyt esitetystä linjausluonnoksesta maininta on jätetty perusteettomasti pois. Sillä, milloin velallinen saa yksittäisen maksumuistutuksen tai -vaatimuksen, tai millainen aika velalliselle jää kirjeen vastaanottamisesta sen erääntymiseen asti, ei ole lakisääteisesti merkityksellinen asiassa. Olennaista velallisen oikeusturvan kannalta on, että uusia maksullisia perintätoimenpiteitä ei tehdä ennen kuin laissa säädetyt määräajat edellisestä kirjeestä lukien ovat kuluneet. Linjausluonnosta tulee edellä mainituista syistä muuttaa poistamalla.

- 7.17. Normaaliin reskontran hoitoon ja perintään kuuluu, että maksumuistutuksen ja maksuvaatimuksen eräpäivästä odotetaan muutama pankkipäivä ennen kuin uusi maksumuistutus tai maksuvaatimus lähetetään, jotta suoritukset tulevat huomioiduksi. Muunlainen käytäntö aiheuttaisi laskuttajille ja perintäyhtiöille valtavasti lisätyötä maksuväitteiden käsittelyn vuoksi. Perintälaisissa tämä on otettu huomioon siten, että kulullisten perintäkirjeiden osalta lähettämisvälin tulee olla 14 päivää, jolloin eräpäivän jälkeen on vielä aikaa huomioida velallisen mahdolliset suoritukset. Tämä ei olisi mahdollista, jos tulisi noudattaa erillistä 10 päivän maksuaikaa perintäkirjeen määrittelemättömästä saapumisajasta.
- 7.18. Mikäli perintätoimialalla halutaan voimaan jokin muu kuin laissa säädetty maksu- ja reagointiaika, tulee tätä koskeva erillinen ja nimenomainen maininta ottaa perustuslakivaliokunnan kannan mukaisesti perintälakiin laintasoiseksi maininnaksi, jolla muutetaan nykyisen lain tätä asiaa koskevaa ja jo olemassa olevaa nimenomaista sääntelyä. Muutosta ei voida tehdä hyvää perintätapaa koskevalla linjauksella.
- 7.19. Linjausluonnoksen kohdan 2.10 mukaan maksumuistutuksen osalta tulisi antaa 10 päivän maksuaika perintäkirjeen saapumisesta. Maksumuistutukselle ei ole säädetty laissa mitään muotovaatimuksia. Hallituksen esityksen 199/1996 mukaan muistuttaminen voi tapahtua esimerkiksi tekstiviestitse tai sähköpostitse velallisen velkojalle ilmoittamaan puhelinnumeroon tai sähköpostiosoitteeseen, jos velallisen ja velkojan välillä on sovittu kyseiseen sopimussuhteeseen liittyen tiedonantojen toimittamisesta tällä tavalla. Kun maksumuistutuksen lähettää perintäyhtiö, se toimii pääasiassa toimeksiantajansa eli velkojan lukuun eikä omista nimissään. Nykyisen hyvän perintätavan linjaus (kohta 3.2) koskee vain maksuvaatimuksia. Maksumuistutuksia käsittelevässä nykyisen hyvän perintätavan linjauksen kohdassa 2.10 ei mainita mitään maksu- ja reagointiajoista, eikä tulkintaa tule vastaisuudessakaan laajentaa maksumuistutuksiin.
- 7.20. Linjausluonnoksen kohdan 3.2.2 mukaan maksuvaatimuksen osalta tulisi antaa 10 päivän maksuaika perintäkirjeen saapumisesta. Maksuvaatimusten riittäviä maksuaikoja arvioitaessa on otettava huomioon lakiin kirjattu 14 vuorokauden lähetysväli vahvasti velvoittavana oikeuslähteenä. Jos linjausluonnoksen mukainen vaatimus hyväksyttäisiin ja vähintään 10 päivän reagointiaika laskettaisiin perintäkirjeen vastaanottamisesta, ulottaisi tällainen tulkinta viranomaisohjeistuksen lain selvän sääntelyn ulkopuolelle.

8. Sähköisten kanavien käyttö ja sille asetetut vaatimukset (linjausluonnos 2.10)

- 8.1. Linjausluonnoksen 2.10. kohdan mukaan kuluttajalle maksullinen maksumuistutus voitaisiin lähettää sähköisesti vain, jos velallisen ja velkojan välillä on sovittu, että sopimussuhteeseen liittyvät tiedot toimitetaan tällä tavalla (HE 57/2012 vp). Hallituksen esityksessä on kuitenkin annettu vain esimerkki siitä, miten muistuttaminen voi tapahtua sähköpostitse tai tekstiviestillä ja siinä on erikseen tuotu esiin, ettei muistuttamiselle ole ehdotettu muotovaatimusta (HE 57/2012 s. 34). Linjausluonnoksen kannanotto, että maksumuistutuksen toimittaminen sähköisesti vaatisi nimenomaisen suostumuksen on lakiin perustumaton ja vastoin perintälain tarkoitusta. Tarkoituksenmukaista on, että maksamisen unohtanut kuluttaja voitaisiin tavoittaa maksumuistutuksella mahdollisimman helposti ja unohtunut maksu maksaa.
- 8.2. Perintälakiin tehtiin vuonna 2022 lisäyksiä perintäkirjeiden sähköisiin toimitustapoihin liittyen. Tällöin tiedossa oli nykyinen käytäntö maksumuistutuksen toimitustavoista eikä perintälaisissa katsottu aiheelliseksi säätää maksumuistutusten toimitustapoihin uusia muotovaatimuksia. Lain esitöissä tuotiin esiin kuluttajasaatavien perintäkirjeiden vakiintuneiksi toimitustavoiksi sähköinen postilaatikko (myös digitaalinen postilaatikko tai elektroninen postilaatikko), e-laskutus ja sähköposti (HE 241/2021 s. 21).
- 8.3. Maksuvaatimuksen osalta perintälakiin lisättiin nimenomaisia muotovaatimuksia sähköisen toimittamisen osalta. Syynä tähän oli se, että maksuvaatimuksen katsottiin olevan ”ennakkovaroitus siitä, että vapaaehtoisesta perinnästä saatetaan olla siirtymässä oikeudelliseen perintään, mistä voi puolestaan aiheutua velalliselle lisäkuluja sekä maksuhäiriömerkintä” (HE 241/2021 s. 31). Maksumuistutus ei sitä vastoin ole oikeudellista perintää edeltävä kirje. Lainlaattija katsoi, että maksumuistutuksen lähettämisessä voidaan noudattaa nykyisiä sähköisiä toimitustapoja. Laskun maksamisen unohtanutta kuluttajaa kohtaan on oltava käytössä helppoja ja matalan kynnyksen muistutusvaihtoehtoja ilman, että muistutusta sidotaan lain esitöiden vastaisesti määrämuotoon.
- 8.4. Jos siis velallisella on käytössä digitaalinen postilaatikko, jonne hän on ilmoittanut haluavansa kaiken postin, voidaan maksumuistutukset toimittaa sinne. Tämä on ollut vallitseva toimintatapa jo pitkään eikä tästä ole aiheutunut ongelmia. Kuluttajien yhteydenotot ovat usein liittyneet siihen, etteivät kuluttajat ole saaneet toiveistaan huolimatta sähköistä toimitusta vaan paperipostia.
- 8.5. Velalliset, joille on nykykäytännön perusteella voitu lähettää maksumuistutukset sähköisesti, tulevat vastaisuudessaakin tahtomaan ja saamaan maksumuistutukset sähköisesti. Velkojat eivät tule muuttamaan toimintatapojaan ja aiheuttamaan velallisille hankaluuksia siirtymällä vanhanaikaiseen paperipostiin velallisten tahdon vastaisesti ja vailla lain vaatimusta. Ne velalliset, jotka eivät halua vastaanottaa kirjeitään sähköisesti, saavat maksumuistutukset tietysti paperipostina.

- 8.6. Maksumuistutuksen toimittaminen velalliselle on ammattimaisesti perintätoimintaa harjoittavalle lakisääteinen velvollisuus (Perintäl 5.1 §) sekä hyvän perintätavan noudattamisen edellytys ennen kuin perinnässä voidaan siirtyä eteenpäin. Maksuvaatimusta koskeva suostumusmenettely on hankaloittanut sähköistä toimitustapaa sekä tehnyt siitä epätarkoituksenmukaisen sekä velallisten että velkojien kannalta. Linjausluonnoksella ei tule vaikeuttaa maksumuistutuksen toimittamista velalliselle, vaan jättää asia linjauksen ulkopuolelle lainsäädännön mukaisesti.
- 8.7. Linjausluonnoksessa lähdetään liikkeelle oletuksesta, että matkapuhelinnumeron tai sähköpostiosoitteen omistajan ei voida olettaa pitävän puhelintaan tai sähköpostiaan aina auki eikä matkapuhelimen omistajan ylipäättään käyttävän sen tekstiviestitoimintaa, jos siitä ei ole sovittu. Näkemys on eriskummallinen sen johdosta, että sähköisten viestien vastaanotto ei edellytä kanavan jatkuvaa päivystämistä, vaan kuluttaja voi itse valita parhaan ajan, jolloin hän käyttää valitsemiaan sähköisiä kanavia ja tarkistaa sinne tulleet viestit.
- 8.8. Oletus on päinvastainen myös muun lainsäädäntökehityksen valossa, ottaen huomioon esimerkiksi vuoden 2019 digipalvelulain. Sähköinen asiointi nähdään jo ensisijaisena vaihtoehtona viranomaisissa ja useilla viranomaisilla, kuten talous- ja velkaneuvonnalla ja ulosottolaitoksella onkin käytössään sähköinen asiointipalvelu. Tästä huolimatta linjausluonnos ohjaa yhteydenpidon ei-digitaaliseen puhelin- ja kirjeasiointiin. Velalliset ovat nykyään entistä tottuneempia hoitamaan asioitaan verkossa. Velalliset osoittavat toistuvasti suosivansa tätä vaihtoehtoa puhelinasiointiin sijaan. Lisäksi velkojien asiakaspalveluhenkilöstön ja velallisten päällekkäiset työajat vaikeuttavat puhelinasiointia, mistä syystä sähköpostin ja muiden sähköisten palvelukanavien käyttöönottoa asiakassuhteissa tulisi vain suosia ja helpottaa.
- 8.9. Linjausluonnoksessa oleva näkemys on myös vahvassa ristiriidassa hallitusohjelman kanssa, jonka mukaan Suomi tunnetaan edelläkävijänä, jossa digitalisaation ja teknisen kehityksen tuomia mahdollisuuksia kehitetään ja otetaan käyttöön yli hallinto- ja toimialarajojen. (*Vrt. viranomaisten viestinnän siirtyminen täyssähköisyyteen kuten verohallinto, Suomi.fi-palveluihin sekä muut viranomaisten sähköiset asiointijärjestelmät*). Kannanotto sotii myös Suomen kestävä kasvun ohjelmaa vastaan. Hallitusohjelman toteuttamiseksi perustettu yrityksen digitalous -hankkeen yhtenä tavoitteena on yritysten toimintaympäristön kehittäminen ja verkkolaskujen lisääminen myös kuluttajiin nähden.
- 8.10. Korostamme, että mikäli linjausluonnoksella puututaan sähköisen asiointin toimintatapaan, tämä hankaloittaa sekä kaventaa velkojan ja velallisen mahdollisuuksia ottaa käyttöön kaikille osapuolille paras mahdollinen asiointin muoto ja käyttää sitä asiakassuhteeseen sopivalla tavalla. Sähköisen toimitustavan vaikeampi toteutettavuus saattaa tiputtaa kyseisen asiointivaihtoehdon kokonaan poisikin. Tällainen menettely ei vastaa nykyaikaa saati osapuolten toiveita. Nykyään oletus lieneekin enemmän se, että asiointi sekä asiakirjojen vastaanottaminen onnistuisi vaivatta ja jopa ensisijaisesti sähköisesti. SPL

korostaa, että sähköinen asiointi ei tarkoita sitä, että velalliselta poistuisi muut asiointimahdollisuudet.

9. Perinnän yhteydenottotavat (linjausluonnos 2.4 ja 2.11)

- 9.1. SPL kummeksuu linjausluonnoksen kohdassa 2.5 olevaa kannanottoa velallisen käytössä olevista yhteydenottotavoista. Kohdan lausunto on osin ristiriitainen ja osin epäoleellinen. Kuluttaja-asiamiehen mukaan (kohta 2.11) ” Vaikka velallisella olisi muitakin yhteydenottotapoja käytössään, puhelin on usein velallisen näkökulmasta paras tapa, koska asia voidaan hoitaa kerralla ja osapuolet saavat heti tarvitsemansa lisätiedon.” Kohdassa 2.4 kuluttaja-asiamies kuitenkin lausuu, ” *Tarpeettoman haitan aiheuttamisena velalliselle voidaan pitää myös tilannetta, jossa (--) yhteydenotto on mahdollista vain tietyllä tavalla esimerkiksi perintätoimiston ylläpitämässä asiakasportaalissa tai puhelimitse*”.
- 9.2. Velallisen kannalta on parasta, että yhteydenottokanavat ovat moninaisia ja kehittyvät sähköisten palveluiden kehittyessä. Nyt linjausluonnos aiheuttaa epätietoisuutta siitä, pitäisikö ensisijainen yhteydenottotapa olla aina puhelinpalvelu. Osa perintäyhtiöiden vastaanottamista velallisyhteydenotoista ovat selkeitä ja sisällöltään yksinkertaisia, jolloin niiden ratkaiseminen hoituu velallisen kannalta jopa helpommin sähköisiä kanavia käyttämällä. Tällaisia yhteydenottoja voivat olla mm. saldo- ja maksutietotiedustelut, eräpäivän siirrot ja lyhyen maksusitoumuksen tekeminen. Puhelinasiointi voi soveltua heikosti myös laajoihin velkaselvityksiin, sillä velallisen kyky kirjata velka-asioitaan ylös tai muistaa keskusteltua jälkikäteen voi olla rajallinen.
- 9.3. Velallisen kannalta sähköistä asiointia voi pitää myös kirjepostia ja puheluita yksityisempänä. Edelleen sähköinen asiointi on sekä velkojan että velallisen kannalta hyvä siitään syystä, että viesteistä jää kirjalliset vahvistukset ja yhteydenpidossa sovittuun on helppo palata myöhemmin sen sisällön tarkistamiseksi. Kaikki velkojat eivät tallenna puheluita, jolloin tieto puhelun sisällöstä jää velallisen ja asiaa käsitelleen velkojan työntekijän muistin ja mahdollisten muistiinpanojen varaan. Siltä osin, kuin puheluita nauhoitetaan, tietosuojavaatimukset rajoittavat puhelutallenteiden säilytysaikoja, eikä tallenteita ole välttämättä käytettävissä puolen vuoden tai vuoden kuluttua tapahtumasta. Maksuajan pidentämiseksi velallisen näkökulmasta paras vaihtoehto voi olla esimerkiksi velkojan verkkosivujen kautta helposti tehtävä maksuajan pidennyspyyntö.
- 9.4. SPL:n kokemuksen perusteella velalliset saattavat kokea velka-asiansa luonteeltaan sensitiivisiksi. Tämän vuoksi velalliset toivovat aktiivisesti nimenomaan sähköisten kanavien käyttömahdollisuutta ja niitä käytetään runsaasti. Tällaisia sähköisiä kanavia voivat olla mm. asiakasportaali ja erilaiset verkkolomakkeet. Edellä mainitut yhteydenottomuodot antavat velalliselle mahdollisuuden hoitaa asiaansa vuorokauden ympäri tälle sopivimpana ajankohtana eikä vain niinä rajoitettuna aikoina, kun puhelinpalvelu on avoinna. Huomionarvoista on myös se, että kun osa velallisista siirtyy hoitamaan asiaansa sähköisiin palveluihin, haastavammat sekä enemmän ammattitaitoa vaativat asiat päästään

hoitamaan puhelinpalvelussa jouhevammin. Tällainen asiakaspalvelun jakautuminen useaan väylään näin ollen parantaa kaikkien velallisten asemaa.

- 9.5. SPL:n näkemyksen mukaan parhaaseen yhteydenottotapaan ei tulisi ottaa linjauksessa lainkaan kantaa. Kuluttaja-asiamiehen kannanotoksi tulisi siten riittää, että perinnässä ei saa aiheuttaa velalliselle tarpeetonta haittaa rajoittamalla liikaa velallisen käytössä olevia yhteydenottotapoja, esimerkiksi siten että yhteydenotto olisi mahdollista vain tietyllä hyvin rajatulla tavalla, kuten perintätoimiston ylläpitämässä asiakasportaalissa. Velallisen kannalta on parasta, että yhteydenottokanavat ovat moninaisia ja kehittyvät jatkuvasti sähköisten palveluiden kehittyessä.
- 9.6. Linjausluonnoksen mukaan yhteydenotoista ei velalliselle saa myöskään koitua ylimääräisiä yhteydenottotavan normaalin perushinnan ylittäviä maksuja. Tältä osin tulisi tarkentaa mistä yhteydenottotavasta on kyse.

10. Julkisoikeudellisten saatavien perintä ja julkisia toimijoita koskevat asiat (linjausluonnos 3.2 ja 4)

Maksuvaatimusten sisältö:

- 10.1. Perintälain on julkisoikeudellisia saatavia koskevia säännöksiä. Perintälain 5a §:ssä on säädetty maksuvaatimusten sisältövaatimuksista. Lain mukaan julkisoikeudellisten saatavien kohdalla maksuvaatimuksessa on ilmoitettava velallisen käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista (1 mom. 6 kohta) ja siitä, mille taholle huomautukset on osoitettava (1 mom 7 kohta).
- 10.2. Perintälain 5a §:ssä tai lain esitöissä maksuvaatimuksen sisältövaatimusten osalta ei ole edellytetty, että maksuvaatimuksessa ilmoitetaan velallisen maksusta vapautumiseen tai huojuun sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaisesti. Edellä mainitun lain 11 §:n vastuu maksukyvyyn perusteella määräytyvien sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen määrän ja perimisen osalta on hyvinvointialueilla.
- 10.3. Hyvinvointialueet ovat vastuussa siitä, että ne ovat selvittänyt asiakkaalta ennen laskutusta, vaaditaanko asiakkaalta maksukyvyyn perusteella suorista. Jos vaaditaan, hyvinvointialueen arvioitavana on tullut, minkä suuruisena suoritusta vaaditaan, vai vapautuuko asiakas maksuvelvollisuudesta kokonaan. Hyvinvointialue päättää, missä vaiheessa se antaa asiakkaalle 11 §:n mukaiset tiedot, kuitenkin viimeistään maksua perittäessä².
- 10.4. SPL katsoo, että luonnoksessa oleva viittaus (3.2.3) on tulisi poistaa linjausluonnokselta, koska kyseistä vaatimusta ei ole sisällytetty perintälakiin tai sen esitöihin. Lähtökohtaisesti hyvinvointialueiden tulee olla huomionnut maksusta vapauttaminen jo ennen laskutusta ja

² 11 §: Hyvinvointialueen on annettava asiakkaalle tieto siitä, mitä 1–3 momentissa säädetään maksun alentamisesta ja perimättä jättämisestä. Tieto on annettava ennen ensimmäistä palvelutapahtumaa tai sen yhteydessä. Jos tiedon antaminen ei ole mahdollista ennen palvelutapahtumaa tai sen yhteydessä, sen voi antaa myöhemmin, kuitenkin viimeistään maksua perittäessä.

saatavan siirtoa perintäyhtiölle. Maksuvaatimusten sisältövaatimukset sisältävät ohjeistuksen saatavaa koskevien huomautusten esittämiselle, minkä perusteella velallinen voi käyttää oikeussuojakeinojaan, mikäli katsoo, että saatavan perusteessa on epäselvyyksiä. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukainen hyvinvointialueen tiedonantovelvollisuus ei ole päätös, josta voisi hakea muutosta eikä kyse ole oikeussuojakeinosta. Kyse ei myöskään ole maksulykkäyksestä.

- 10.5. Lisäksi SPL huomauttaa, että kohdassa 4.1. julkisoikeudellisten saatavien osalta linjausluonnokseen on jäänyt virheellinen tieto, että maksuvaatimuksen tulisi olla kirjallinen. Maksuvaatimus voidaan toimittaa myös muulla pysyvällä tavalla.

Perintäyhtiön rooli perittäessä julkisyhteisön saatavaa:

- 10.6. SPL yhtyy lausuntopalveluun 10.2.2023 Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta apulaisoikeusasiamies Pasi Pölösen lausumaan. SPL näkemyksen mukaan luonnoksessa oleva kannanotto, että ”Perintätoimistot hoitavat julkista tehtävää, kun ne perivät verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetun lain 1 §:ssä tarkoitettuja julkisia maksuja sekä julkisoikeudellisia rahasaamisia.” (lainaus lausumasta), antaa virheellisen kuvan EOA:n päätöksestä.
- 10.7. Päätöksessä on ollut kyse oikeusasiamiehen toimivallan rajoista ja päätöksen perusteella oikeusasiamies on ollut toimivaltainen julkisoikeudellista suoraan ulosottokelpoista saatavaa koskevan asian valvonnassa. Päätös vahvistaa sitä, että julkinen sektori ei voi välttää valvontaa antamalla perintätoimeksiantoa yksityiselle perintäyhtiölle.
- 10.8. Lainaten edelleen em. lausuntoa: ” Oikeusasiamiehen laillisuusvalvontakäytännössä ei ole otettu kantaa siihen, olisiko yksityisten perintätoimistojen suorittamassa julkisoikeudellisten maksujen perinnässä kysymys myös julkista hallintotehtävästä.”
- 10.9. Vakiintuneen käytännön mukaisesti perintäyhtiöt hoitavat julkisoikeudellisia saatavia toimeksiantajan lukuun, eikä julkista päätösvaltaa siirretä perintäyhtiöille. Hyvin usein tämä nimenomainen seikka todetaan myös osapuolten välisessä sopimuksessa. Tämän seurauksena esimerkiksi kaikki ulosottoa koskevat päätökset tekee aina julkista valtaa käyttävä asiakas, ei perintäyhtiö.
- 10.10. SPL katsoo, että perintälaisissa olevat säädökset perintätoimeksiantojen hoitamisesta, velvollisuudesta toimittaa velalliselle laajasti tietoja perinnästä ja sen vaikutuksista ja velallisen oikeuksista turvaa velallisten oikeuksien toteutumisen riittävällä tavalla. Näin ollen linjausluonnoksen kohdat, missä viitataan perintäyhtiön asemaan julkista tehtävää hoitavina, tulee poistaa.

11. Velallisen maksusuoritukset (linjausluonnos 3.3)

- 11.1. Linjausluonnoksen kohdassa 3.3 todetaan, että:

”Velallisen puutteellisin tai virheellisin maksutiedoin tekemällä suorituksella ei ole vaikutusta maksun oikea-aikaisuuteen eikä sitovuuteen velkojaan nähden. Hyvään

perintätapaan kuuluu, että perintäyhtiö selvittää ja kohdistaa sille tulleet suoritukset oikeaan saatavaan ilman aiheetonta viivytystä. Näin ollen esimerkiksi viivästyskorkoa saa vaatia velalliselta eräpäivästä vain maksupäivään saakka. Velallisen tekemä suoritus voi olla kohdennettavissa muilla maksusta näkyvillä tiedoilla, kuten maksun määrä-, velkoja- tai maksun viitetiedoilla.”

- 11.2. SPL korostaa, että Etelä-Suomen aluehallintovirasto on ohjeistanut perintäyhtiöitä liikasuoritusten ja kohdistamattomien maksujen käsittelyssä 21.12.2020 päivytyllä valvontakirjeellä ja kyseisen kirjeen pohjalta annetuilla päätöksillä. Linjausluonnoksessa toistetaan pitkälti samat asiat kuin aluehallintoviraston ohjeistuksen.
- 11.3. Käytännön perintätilanteissa on myös tapauksia, joissa velalliset tarkoituksella tekevät suorituksia ilman viite- tai viestitietoja. SPL katsoo, että linjausluonnoksessa on aiheellista korostaa myös velallisen vastuuta siitä, että myös velallisen on toimittava vilpittömässä mielessä maksusuoritusta tehdessään, jotta velkojat ja perintäyhtiöt voivat kohdistaa suoritukset saataville oikein.
- 11.4. SPL kummeksuu sitä, että linjausluonnoksesta on poistettu aikaisemmassa linjauksessa olleet maksamisen ajankohtaan, perintäkulujen muodostumiseen ja perintäkulujen maksuvelvollisuuteen liittyviä kohtia samalla, kun linjausluonnokseen on lisätty tarkennuksia siihen, milloin velallisen maksusuoritus on tehty oikea-aikaisesti.
- 11.5. Linjausluonnoksen kohdassa 5.1 on aikaisempaan linjaukseen nähden uusi kohta:

”Kuluttajansuojalaissa (ks. KSL 5 luvun 24 § 3 mom., 8 luvun 25 §:n 3 mom. ja 9 luvun 25 §:n 4 mom.) on määrätty, että maksu katsotaan tapahtuneeksi sinä päivänä, jona pankki tai posti on hyväksynyt ostajan asianmukaisen maksutoimeksiannon.

Tämä periaate määrääpäivänä suoritettujen maksun oikea-aikaisuudesta on vakiintunut kuluttajaoikeudessa, ja kuluttajat ovat omaksuneet sen säännöksi. Periaate ilmentää nykyaikaista maksamiskäytäntöä, jossa velkoja ja velallinen eivät käytännössä kohtaa.”
- 11.6. SPL katsoo, että linjaukseen tulee palauttaa aikaisemman linjauksen kohdan 5.1 lopussa oleva kohta:

”Kirjeperinnässä perintätoimet tehdään yleensä perintäkirjeen lähettämistä edeltävänä päivänä. Maksunvälityksiä koskeva maksupalvelulaki (290/2010) 47 § ja 49 § edellyttää, että maksajan pankin on välitettävä suoritus maksunsaajan pankkiin maksutoimeksiantoa seuraavana työpäivänä ja maksunsaajan pankin on välitettävä suoritus maksunsaajan tilille välittömästi sen saatuaan. Mikäli velallinen maksaa suorituksen viikonloppuna, suorituksen maksutoimeksiantopäivä on seuraava arkipäivä (maanantai) ja maksajan pankin on välitettävä suoritus maksunsaajan pankkiin viimeistään seuraavan päivän (tiistai) kuluessa.

Näin ollen velallisen kuluvastuuta suhteessa perintätoimiin ja velallisen maksuun arvioitaessa voidaan lähtökohtana pitää, että maksutieto tulee saatavaa perivän tahon

saataville viimeistään maksua seuraavan arkipäivän kuluessa, jolloin kuluttaja-asiamiehen näkemyksen mukaan ainakaan sitä seuraavana arkipäivänä ei enää voida tehdä kuluttajalta veloitettavia perintätoimia.”

- 11.7. SPL katsoo, että mikäli aikaisemmassa linjauksessa ollut kohta jää pois uudesta linjauksesta, aiheutuu tästä turhia reklamaatioita kulujen aiheellisuutta arvioitaessa, kun velkojat ja perintäyhtiöt eivät voi viitata kuluja perustellessaan hyvään perintätapaan vastaavasti, kuin tällä hetkellä on voitu viitata.

12. Saatavien yhdistäminen (linjausluonnos 5.1)

- 12.1. Linjausluonnoksen kohdassa 5.1 on käsitelty saman saatavan yhdistämistä. Tässä yhteydessä olisi ollut syytä tuoda esiin, että samalla saatavalla tarkoitetaan samaan sopimukseen perustuvia tai muuten samasta perusteesta johtuvia saatavia. Esimerkiksi saman saatavan eri erät tulee yhdistää samaan toimeksiantoon, jos se on mahdollista. Linjausluonnoksessa tulisi myös tuoda esiin, että saatavien yhdistämistapauksissa perintätoimien enimmäismäärät voidaan ylittää.
- 12.2. Jos toimeksiantajalta tulevaa aineistoa ei pystytä mahdollisuuksien mukaan yhdistämään aikaisempaan toimeksiantoon lisäsaldona, on aineisto vastaanotettava uutena toimeksiantona. Perinnästä vaaditaan tällöin perintäkulut alusta lähtien uusina kuluina sekä tehdään myös tarvittavat kululliset perintätoimenpiteet alusta lähtien. SPL ja AVI ovat käsitelleet saatavien yhdistämistä koskevaa kokonaisuutta ja listannut tilanteita, joissa saatavien yhdistäminen ei ole mahdollista:

Yhdistäminen ei ole ollut mahdollista, jos aikaisempi osuus saatavasta on esim.:

-siirretty oikeudelliseen perintään,

-siirretty teknisesti ulosottoon tai toimeksiantajalle ulosottoon toimitettavaksi (suoraan ulosottokelpoiset)

-maksettu välissä kokonaan,

-tulleet perustellusti riitautetuksi,

-on ollut sähköön katkaisuvaroituksen kohteena ja yhdistäminen estäisi katkaisun

Nämä esimerkit olisi syytä mainita myös linjausluonnoksessa.

- 12.3. Linjausluonnoksen kohdassa 5.1. on tuotu esiin, että myös saman velkojan eri perusteesta johtuvia saatavia tulee tarpeettomien kulujen välttämiseksi tapauskohtaisesti yhdistää ja on viitattu hallituksen esitykseen 241/2021. Kyseisessä hallituksen esityksessä ei kuitenkaan ole mainittu mitään tapauskohtaisesta harkinnasta vaan siinä on sanottu: ”Myös saman velkojan eri perusteesta johtuvia saatavia tulee pyrkiä mahdollisuuksien mukaan yhdistämään tarpeettomien kulujen aiheuttamisen estämiseksi.”

- 12.4. Kuten tiedossa on, perintä on pitkälti automatisoitua ja perintälain säännöksiä säädettäessä tämä on huomioitu. Eri perusteisten velkojen yhdistäminen voikin tulla kyseeseen lähinnä silloin, kun yhdistäminen on teknisestä määriteltävissä ja tästä aiheutuu velkojalle vähemmän kustannuksia kuin jos saatavia perittäisiin erikseen. Asiassa on huomattava, että myös saatavien yhdistämiskelpoisuuden tutkimisesta aiheutuu kustannuksia riippumatta siitä, ovatko yksittäiset toimeksiannot lopulta yhdistettävissä samaan maksuvaatimukseen vai eivät. Eri perusteisten saatavien yhdistämisestä aiheutuvat lisäkustannukset voidaan vaatia kuluttajavelalliselta todellisena kuluna perintälain 10 a § 3 momentin perusteella, koska kyseessä on tavanomaista työmäärää suurempi kustannus. Päinvastainen tilanne, jossa tarpeettomia kuluja syntyisi eri perusteisten saatavien yhdistämättä jättämisestä, on hyvin poikkeuksellinen. Olennaista on arvioida, voiko yhdistäminen vähentää velallisen kulutaakkaa ottaen huomioon, että velallisen on perintälain 10 §:n mukaan korvattava perinnästä aiheutuvat kustannukset.
- 12.5. Linjausluonnokseen on otettu vanha 6.9.2012 annettu hovioikeuden päätös 2357. Päätös on annettu ajankohtana, jolloin ei vielä ollut säädetty vuoden 2013 perintälain muutosta eikä perintälaisissa ollut saman saatavan käsitettä. Kyseisessä tapauksessa kyse oli saatavista, jotka perustuivat samanlaisiin perusteisiin eli koulukuvaukseen. Kyse oli velkojasta, jolle useampien laskujen lähettäminen samana päivänä on tavanomaista. Hovioikeus katsoi, että saatavien yhdistäminen oli ollut mahdollista toteuttaa helposti.
- 12.6. Linjausluonnoksesta pitäisi poistaa tämä vanhentunut hovioikeustasoinen päätös. Kyseinen tapaus on ollut relevantti saman perusteisten saatavien yhdistämisten osalta ennen vuoden 2013 lakimuutosta. Nyt se harhaanjohtavasti on laitettu esimerkiksi eri perusteisten saatavien yhdistämiselle. Ratkaisuesimerkistä voi saada väärän kuvan siitä, että eri perusteisten saatavien osalta yhdistäminen tulisi tehdä, jos niillä sattuu olemaan sama eräpäivä tai jos ne on sattumalta eräännytetty samana päivänä.
- 12.7. Linjausluonnokseen on myös referoitu aluehallintoviraston 2.4.2020 annettua päätöstä 11730/2019. Päätös tulee poistaa linjausluonnoksesta. Päätöksessä on tulkittu virheellisesti perintälakia. Perintälaisissa ei ole tarkoitettu, että saatavia tulisi yhdistää myöhemmässä vaiheessa, jos perintä on käynnistynyt aiheellisesti erikseen. Linjausluonnoksessa onkin kohdassa 5 viitattu Helsingin hallinto-oikeuden 26.8.2021 päätökseen H4007/2021, josta ilmenee ”jälkikäteiseen” yhdistämiseen liittyviä riskejä. Päätöksen mukaan perintäyhtiön menettelyn katsottiin olevan omiaan vaikeuttamaan velallisen mahdollisuutta arvioida häneltä vaadittavien perintäkuluja lainmukaisuutta ja lisäävän riskiä siihen, että perintäyhtiö jatkaa vanhentuneen velan pääoman liitännäiskustannusten perimistä.” Mahdollinen yhdistäminen vaikuttaakin kaikkeen jatkokäsittelyyn ja rahaliikenteeseen sekoittavasti ja aiheuttaa epäselvyyttä velalliselle.

13. Aluehallintoviraston rooli hyvässä perintätavassa

- 13.1. Linjausluonnoksen useissa kohdissa viitataan Etelä-Suomen aluehallintoviraston antamiin ratkaisuihin. SPL on nähnyt valvontatoiminnassa erinäisiä puutteita, minkä takia se on

antanut perintätoiminnan valvontasääntelyn päivittämistarpeita arvioivalle Työ- ja elinkeinoministeriölle lausunnon 8.12.2021 ja käynyt asiasta keskusteluja keväällä 2022 ja 2023. SPL avaa kyseistä lausuntoaan hieman, mutta korostaa myös muita seikkoja, joihin lausuttavana oleva linjausluonnos antaa aihetta.

- 13.2. Laissa perintätoiminnan harjoittajien rekisteröinnistä säädetään aluehallintoviraston toimivaltuuksista ja korostetaan (14 §:n 1 momentti), että aluehallintovirasto valvoo lain noudattamista. Saatavien perinnästä annetun lain noudattamisen valvonnasta kuluttajasaatavien osalta vastaa sen sijaan kuluttaja-asiamies (Perintäl 12 §) ja markkinaoikeus.
- 13.3. Linjausluonnoksessa AVI:n valvontapäätöksille on annettu tuomioistuimen ratkaisuihin verrattavissa oleva asema. Tosiasiassa AVI:n toimivaltana on valvoa lain ja hyvä perintätavan noudattamista lakisidonnaisuuden periaatteen mukaisesti. Sen sijaan AVI:lla ei ole toimivaltaa oikeuslähteiksi katsottavien kannanottojen esittämiseen. Pääsääntöisesti AVI:n valvontapäätöksiin ei myöskään ole annettu muutoksenhakuohjausta, mistä johtuen AVI:n päätöksiä ei pääasiassa ole ollut mahdollista viedä tuomioistuimen arvioitavaksi, vaikka perintäyhtiö on ollut päätöksestä ja sen perusteluista eri mieltä. Ottaen huomioon AVI:n rooli valvontatehtävän suorittajana sille ei ole lainsäädännössä säädetty sellaista asemaa, että sen antamia ratkaisuja voitaisiin käyttää oikeuslähteenä hyvää perintätapaa koskevassa linjauksessa.
- 13.4. AVI:n tehtävänä on valvoa lain ja hyvän perintätavan noudattamista lakisidonnaisuuden periaatteen mukaisesti. Lakisidonnaisuuden periaatteen mukaisesti valvontapäätösten on perustuttava lakiin. Tämä edellyttää, että valvontapäätökset perustuvat oikeuslähteisiin. Sen sijaan valvontapäätökset eivät voi saada oikeuslähteen asemaa, joten linjausluonnoksessa ei ole perusteltua viitata valvontaviranomaisen valvontapäätöksiin.
- 13.5. Aluehallintoviraston nyt käyttämä laajalti perintälain tulkintaan perustuva ja vahvasti normien antoon perustuva rooli ei ole lainsäädännölliseltä pohjaltaan perusteltu. Sallituksi oikeuslähteiksi katsottavien kannanottojen antaminen kuuluu kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan. AVI:n valvontatoiminnan tehtävänä on valvoa lain ja hyvän perintätavan noudattamista oikeuslähteisiin perustuen ilman oikeuslähteeksi katsottavia tulkintoja, vaan oikeuslähteeksi katsottavat ratkaisut kuuluvat ylimpien tuomioistuinten toimivaltaan.
- 13.6. Linjausluonnoksella viitatut aluehallintoviraston päätökset ovat osin ristiriidassa sen suhteen, miten SPL näkee hyvän perintätavan lailla sääntelemättömissä tilanteissa. Tällaisissa ristiriitaisissa tulkintatilanteissa painoarvoa tulisi antaa mm. tuomioistuinratkaisuille heikosti velvoittavina oikeuslähteinä – ei aluehallintoviraston omille vailla valitusmahdollisuutta olleille näkemyksille. Mikäli tiettyä kysymystä ei ole lainsäädännössä otettu huomioon, eikä tällaista tulkinnanvaraista kysymystä ole myöskään tuomioistuinkäsittelyyn saatettu, ei ole olemassa lakisidonnaisuuden periaatteen mukaista normipohjaa, jonka perusteella perintäyhtiölle voitaisiin määrätä seuraamuksia.

14. Kuluttajasaatavien perintäkulujen kohtuullisuus (linjausluonnos kohta 5)

- 14.1. Vuoden 2013 perintälakimuutoksen yhteydessä (HE 57/2012) kuluttajaperinnässä vaadittavien perintäkulujen euromääriä laskettiin, koska tietyt tahot näkivät perinnässä vahvaa massakäsittelyn ja automatisoinnin tuomaa kustannussäästöä. Toimintamallit ovat pysyneet ennallaan vuosikymmenen, mutta perintälain kuluttajaperintää koskevat euromääräiset perintäkulujen summat perustuvat edelleen yli kymmenen vuotta sitten vuonna 2013 vahvistettuihin kulutasoihin.
- 14.2. Tehokkaan perinnän asianmukaisen kulukorvaustason tärkeys kiteytettiin vuonna 2004 lakivaliokunnan toimesta osuvasti: ”Lakivaliokunnan mielestä perintäkulujen kehitystä on säännöllisesti seurattava. Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavien toimijoiden kannalta on tärkeää huolehtia siitä, että laissa säädetyt kulujen enimmäismäärät seuraavat alan kustannuskehitystä ja että ne siten vastaavat perintätoiminnan tarkoituksenmukaisesta hoitamisesta näille toimijoille aiheutuvia kohtuullisia kuluja (LaVM 14/2004 vp).”
- 14.3. Nykyiset euromääräiset summat eivät ole seuranneet alan tai ylipäättään yhteiskunnan kustannuskehitystä mitenkään. Alan kustannukset ovat nousseet merkittävästi. Palkat ja työvoimakustannukset sekä kiinteät kulut ovat nousseet n. 10–15 %. Perinnän järjestelmäkulut ovat nousseet merkittävästi. Kasvavan sääntelyn (etenkin rahanpesun- & terrorismin torjunta, tehostunut kuluttajansuoja sekä tietosuoja) tuoma lisäelementti kustannuksiin on pitkälti sivuutettu, eikä vertailua pitkälti samankaltaisia toimenpiteitä suorittaviin muiden toimialojen edustajiin taikka ulosottoon ja näiden kuluvaatimuksiin sekä -rakenteeseen ole käytännössä hyväksytty. Pelkästään kuriositeettina voidaan todeta, että postimerkin hinta on noussut vuoden 2012 0,60 eurosta nykyiseen 1,95 euroon – muutos on siis 325,00 %.
- 14.4. Vahva ja vakiintunut perinnän lähtökohta on se, että velallisen on suoritettava korvaus häneen kohdistuvasta perinnästä johtuvista kuluista. Nykyinen kulutaso herättää vahvaa painetta siihen, että vuosikymmenen taakse säännelty lainmukainen kulukorvaus ei vastaa todellisuudessa perinnästä aiheutuneita kuluja, jolloin velkoja joutuu erotuksen kustantajaksi. Etenkin pienvelkojien kuluttajasaatavien kannalta tilanne on huolestuttava. Korkea inflaatio ei lupaa asiaan helpotusta, vaan syventää ongelmaa entisestään.
- 14.5. Ottaen huomioon edellä mainitun eli sen, että perintälaisissa säädetyt perintäkulujen enimmäismäärät ovat jääneet ajastaan jälkeen, kyseisen kohdan lisääminen päivitettävään linjaukseen vaikuttaakin erikoiselta.
15. Lisäksi linjausluonnoksen kohdassa 5 on perusteltu perintälain 10 §:n kohtuullisuusarviointia sellaisilla lain esitöillä, jotka eivät liity perintälain mukaiseen kohtuullisuusarviointiin vaan perintäkulujen enimmäismäärien säätämiseen.
- 16.
- 16.1. Linjausluonnoksen kohdassa 5 sanotaan: ”Kohtuullisuuden arvioinnissa on kyse kokonaisarvioinnista, jossa kaikki asiaan vaikuttavat seikat on otettava huomioon (HE

199/1996 vp). Saatavan suuruuden huomioon ottaminen ei merkitse sitä, että perintäkulut olisi määrättävä kaavamaisena osuutena saatavasta (HE 24/2001 vp). Perintälain esitöissä saatavan suuruuden huomioimistarvetta on perusteltu nimenomaan sillä, että perintäkulut ovat varsinkin pienissä ja keskisuurissa veloissa saattaneet käytännössä nousta kohtuuttoman suuriksi ja ylittää varsinaisen velan määrän (LaVM 14/2012 vp).”

- 16.2. Linjausluonnoksessa edellä mainittu hallituksen esitys HE 24/2001 koskee alkoholilain muuttamista. Ilmeisesti tarkoitus on ollut viitata hallituksen esitykseen HE 21/2004 ? Tämä perintälain muutos liittyi perintälain enimmäismäärien säätämiseen aikana, jolloin sääntelyä ei vielä ollut. Lakimuutoksen perusteluissa sanotaan: ”Suurten saatavien jossain määrin korkeampia perintäkuluja voidaan tosin perustella sillä, että toimeksisaajan vastuukin on tällöin suurempi ja huolellisuusvaatimus korostunut. Selvityksessä ilmenneet jopa tuhannen euron suuruiset perintäkulerot selvien ja riidattomien kuluttajasaatavien tavanomaisesta perinnästä eivät ole perusteltavissa eivätkä kohtuullisia.” (HE 21/2004 s. 6). Tämä perustelu liittyi siis kuluttajasaatavien perintäkulujen enimmäismäärien asteikon säätämiseen, ei perintälain 10 §:ään ja siihen liittyvän kohtuullisuusharkintaan. Säätämällä perintäkulujen enimmäismäärät perintälain 10 a §:ään, kohtuullisuusharkinnasta käytännössä päästiin eroon. Sääntöksen liittyvien perustelujen mukaan kuluttajaviraston selvityksestä kävi ilmi, ettei yleiseen kohtuullisuusvaatimukseen perustuva sääntely toiminut käytännössä niin kuin lakia säädettäessä oletettiin. Perintäkuluja määrättiin kaavamaisena osuutena saatavasta tai muuten suoraan suhteutettuna saatavaan (ks. HE 21/2004 s. 6).

Linjausluonnoksessa viitattu lakivaliokunnan mietinnön kohta (LaVM 14/2012) taas liittyi perintäkulujen enimmäismäärien alentamiseen ja kolmiportaisen asteikon säätämiseen. On selvää, että kun perintäkulujen enimmäismäärät on perintälaisissa säädetty, tarkoittaa se sitä, että perintälain 10 §:n kohtuusharkinnalle jää kuluttajasaatavien osalta hyvin vähäinen merkitys. Perintäkuluja ei enää nykyisessä lainsäädännössä voi vaatia ”jopa tuhansia euroja” eikä niitä voi enää määrätä ”kaavamaisena osuutena saatavasta”. Perintälain 10 §:n kohtuullisuusarviointi ei liity linjausluonnoksessa mainittuihin edellä kerrottuihin lakiviittauksiin.

Virheelliset kohdat tulee harhaanjohtavana informaationa poistaa linjauksesta. Lisäksi koska kohtuullisuusharkinnalla on enimmäiskulukategorioiden vuoksi hyvin vähäinen merkitys, ei perintäkulujen kohtuullisuusarviointiin liittyviä mainintoja olisi syytä sisällyttää linjaukseen. Linjausluonnos ei tältä osin anna mitään todellisuuteen liittyvää ohjeistusta.

17. Lopuksi

SPL toteaa olevan toivottavaa, että perintätoimialan sääntely sekä ohjeistus on mahdollisimman selkeää. SPL korostaa olevansa halukas keskustelemaan kuluttajasiamiiehen kanssa nyt luonnosteltavasta hyvästä perintätapaa kuluttajaperinnässä koskevasta linjauksesta sekä mahdollisista myöhemmistä tiedotteista.